

UNIVERZA V LJUBLJANI

EKONOMSKA FAKULTETA

DIPLOMSKO DELO

**PROBLEMATIKA OPRAVLJANJA NEREVIZIJSKIH STORITEV V
REVIZIJSKI DRUŽBI**

Ljubljana, september 2006

ALEŠ JUHART

IZJAVA

Študent Aleš Juhart izjavljam, da sem avtor tega diplomskega dela, ki sem ga napisal pod mentorstvom dr. Marjana Odar-ja in dovolim objavo diplomskega dela na fakultetnih spletnih straneh.

V Ljubljani, dne _____ Podpis: _____

Kazalo

1	UVOD	1
2	SPLOŠNO O REVIDIRANJU	2
2.1	Revidiranje in javni interes.....	3
2.2	Kaj pričakuje uprava od revizije.....	3
3	RAČUNOVODSKI ŠKANDALI	4
3.1	Primer Enron	5
3.2	Primer WorldCom.....	6
3.3	Propad revizijske družbe Arthur Andersen.....	7
3.4	Primer Parmalat	8
4	ODZIVI STROKE NA RAČUNOVODSKE ŠKANDALE V ZDA IN V EU	9
4.1	Odzivi v Združenih državah Amerike	10
4.1.1	Storitve, ki so jih lahko opravljale revizijske družbe v Združenih državah Amerike	12
4.1.2	Izobraževanje revizorjev v zahodnem svetu	13
4.2	Spremembe v Evropski uniji in odzivi na sprejetje Sarbanes-Oxleyjevega zakona	14
5	ZAKONSKE OPREDELITVE REVIDIRANJA IN NEREVIZIJSKIH STORITEV V REPUBLIKI SLOVENIJI	18
5.1	Zakon o revidiranju (ZRev-1)	18
5.1.1	Temeljna revizijska načela.....	12
5.2	Kodeks poklicne etike zunanjih revizorjev.....	20
5.3	Kodeks etike MZRS za računovodske strokovnjake	21
6	ANALIZA DELOVANJA SLOVENSkih REVIZIJSKIH DRUŽB NA PODROČJU NEREVIZIJSKIH STORITEV	23
6.1	Splošno.....	23

6.2	Podatki o revizijski družbi.....	25
6.3	Področje revidiranja.....	27
6.4	Dejavnosti, ki jih opravlja revizijska družba	28
7	ANALIZA OPRAVLJANJA NEREVIZIJSKIH STORITEV V REVIZIJSKI DRUŽBI (ANALIZA SWOT).....	34
8	PREDSTAVITEV UREDITVE REVIDIRANJA IN NEREVIZIJSKIH STORITEV V NEMČIJI	36
8.1	Zakon o revidiranju – (<i>nemško: Die Wirtschaftsprüferordnung</i>) (WPO).....	36
8.2	Statut nemške revizijske zbornice (<i>nemško: Die Berufssatzung</i>)	38
8.3	Zakon o gospodarskih družbah (<i>nemško: Das Handelsgesetzbuch</i>).....	39
9	PRIMERJAVA UREDITVE REVIDIRANJA IN NEREVIZIJSKIH STORITEV MED SLOVENIJO IN NEMČIJO	40
10	SKLEP	42

1 Uvod

Poglavitni namen revidiranja računovodskih izkazov je podati mnenje o resničnosti in poštenosti naročnikovih računovodskih izkazih; če se pri tem ugotovijo nepravilnosti in pomanjkljivosti, predlaga revizor izboljšave. V tem primeru ima revidiranje širši namen, in sicer izboljšati naročnikovo poslovanje, delovanje njegovega računovodskega sistema in sistema notranjih kontrol, postaviti temelje za uspešnejše poslovanje in doseči, da so naročnikovi računovodski izkazi verodostojni. To je tudi razlog, da se na revizijo gleda kot na »vez zaupanja« med tistimi, ki sestavljajo računovodske izkaze, in tistimi, ki jih uporabljajo (Žager, 1995, str. 26).

Tako postaja revizor neke vrste sopotnik novemu podjetniku, saj mu poleg osnovne storitve revizije računovodskih izkazov lahko ponudi še druge nerevizijske storitve, kot so davčno proučevanje in svetovanje, vodenje računovodstva, dnevna posvetovanja ter svetovanje v poslovnih odločitvah (Perner, 1993, str. 55).

Svetovalne storitve so tako pogosto nadaljevanje revidiranja računovodskih izkazov. Zahteve po svetovanju revizorjev so povezane s tem, da je revizor zunanji neodvisni strokovnjak, ki podjetje in njegove dejavnosti najbolj pozna, pozna pa tudi nevarnosti, ki jih podjetje mora odpraviti, in prednosti, ki bi jih lahko izkoristilo.

Revidiranje računovodskih izkazov naj bi bilo povsod v razvitem svetu neodvisno od državnih ali političnih institucij. Ne smemo pozabiti, da je neodvisnost temeljno revizijsko načelo in pod to spada dajanje neodvisnih in strokovnih mnenj o realnosti in objektivnosti računovodskih izkazov gospodarskih in negospodarskih subjektov.

In kaj se zgodi ko revizor »pozabi« na načelo o neodvisnosti in nepristranskosti? Skrajna različica so računovodski škandali, kot so se zgodili v Združenih državah Amerike (Enron, WorldCom, Arthur Andersen...), kjer je na tisoče ljudi ostalo brez svojih služb, prihrankov ter pokojnin, oziroma kot se je slikovito izrazil avtor¹ v eni izmed knjig o teh škandalih: »Na koncu je bila tragedija Enrona v tem, da so ga vodili ljudje, ki so bili dovolj spretni, da so znali manevrirati s predpisi, ne pa dovolj pametni, da bi razumeli, zakaj se predpise sprejema« (Bošković, 2006, str. 6).

V diplomskem delu poskušam predstaviti prednosti in nevarnosti, ki se pojavljajo pri tej tanki ločnici med opravljanjem revizijskih in nerevizijskih storitev v revizijski družbi, hkrati pa

---

¹ Kurt Eichenwald, Zarota bedakov

obravnavam priložnosti, ki se odpirajo, in nevarnosti, ki grozijo revizijskih družbam, ki ponujajo poleg revizije računovodskih izkazov še nerevizijske storitve. Zanimalo me je tudi, kako je urejena zakonodaja na tem področju, ter kako se v praksi izvajajo nerevizijske storitve v revizijskih družbah v Sloveniji.

Diplomska naloga je zaradi večje preglednosti razdeljena na devet sklopov. V začetnem poglavju opredelim nekaj splošnih pojmov v zvezi z revidiranjem, sledijo omenjeni računovodski škandali, ki so pretresli svet in načeli ugled, ki ga je uživala revizijska stroka povsod po svetu. Prvi del naloge zaključim z odzivi stroke na te škandale. V drugem delu predstavim slovensko zakonodajo v smislu dovoljenih oz. nedovoljenih storitev, ki jih sme opravljati revizijska družba ter nadaljujem z analizo delovanja slovenskih revizijskih družb na področju nerevizijskih storitev. Ta analiza je povzetek ankete, ki sem jo izvedel v slovenskem prostoru. V zadnjem delu pa se posvetim Nemčiji, kjer podrobneje predstavim nemško zakonodajo, ki opredeljuje poklic pooblaščenega revizorja v Nemčiji, ter poskušam podati primerjavo ureditve revidiranja med Slovenijo in Nemčijo predvsem v smislu opravljanja nerevizijskih storitev v revidiranih gospodarskih družbah. Tukaj se opiram izključno na izsledke gospoda Tima Volkmana, enega izmed ključnih sodelavcev nemške revizijske zbornice (*nemško: Wirtschaftsprüferkammer*).

2 Splošno o revidiranju

Revizija je dejavnost oziroma opravilo strokovnih oseb pri preizkušanju pravilnosti in resničnosti postopkov, stanj in drugih dejstev (Koletnik, 1996, str. 10). »Revidiranje računovodskih izkazov je preizkušanje in ocenjevanje računovodskih izkazov ter podatkov in metod, uporabljenih pri njihovem sestavljanju, in na podlagi tega dajanje neodvisnega strokovnega mnenja o tem, ali računovodski izkazi v vseh pomembnejših pogledih podajajo resničen in pošten prikaz finančnega stanja in poslovni izid pravne osebe v skladu s slovenskimi računovodskimi standardi« (Zakon o revidiranju, 2001).

Beseda revidiranje izvira iz latinske besede *revidere* in pomeni ponovno pregledovanje procesov in stanj z namenom presojanja njihove pravilnosti z vidika resničnosti in poštenosti. Rezultat revizorjevega dela je revizorjevo (strokovno) mnenje, zato je revidiranje strokovno najzahtevnejša oblika nadziranja (Koletnik, 1996, str. 10).

2.1 Revidiranje in javni interes

Revizor mora delovati v najširšem družbenem interesu, in ne le v interesu lastnikov, saj izdaja strokovno in neodvisno mnenje o resničnosti in poštenosti računovodskih izkazov. Na podlagi letih se odloča in sprejema odločitve vrsta najrazličnejših uporabnikov na različnih ravneh družbene strukture. Med uporabnike računovodskih izkazov štejemo (Odar, 2000, str. 10):

- sedanje in možne vlagatelje,
- zaposlence,
- posojilodajalce,
- dobavitelje in druge dajalce blagovnih kreditov,
- kupce,
- vlade in njihove organe ter
- javnost.

Zunanji poslovni, državni ter drugi partnerji želijo vedeti, ali podjetje posluje uspešno in korektno, in ali izpolnjuje finančne, davčne in druge obveznosti. Lastniki podjetja si želijo, da bi podjetje poslovalo uspešno in brez težav, država želi trajno pobirati davke, interes posojilodajalcev je varnost posojil, dobaviteljem pa je pomembno ohranjanje dobrih poslovnih odnosov in plačilna sposobnost podjetja (Koletnik, 1996, str. 11).

Zaradi nenehnega razvoja novih tehnologij je treba posvetiti še večjo pozornost zagotovitom, da so podatki in informacije, pridobljeni z upravljaljsko in računovodsko ureditvijo, zanesljivi, pravilni, točni in popolni. Najlažje se uporabniki zanesejo na te podatke, če jih pridobi neodvisni strokovnjak – revizor, ki pa ne bo deloval v interesu lastnikov, temveč v interesu javnosti (Odar, 2003, str. 12). Pri javnem interesu gre tudi za vprašanje etike, ki je z vso silovitostjo privrela na dan po nedavnih računovodskih in revizijskih škandalih, ki so v temelje zamajali ugled revizijske stroke in zaupanje javnosti v revizorje.

2.2 Kaj pričakuje uprava od revizije ?

Za upravo lahko pomeni revizijsko poročilo o rezultatih poslovanja podjetja predvsem izkaznico za okolje oziroma še konkretnije za lastnika podjetja, da je poslovanje v preteklem obdobju potekalo v skladu s predpisi in načeli dobrega gospodarja. Kot zunanji (nepristranski) revizor torej objektivno presoja uspešnost ali neuspešnost dela uprave v pregledanem preteklem obdobju. Zunanja revizija je po moji oceni mnogo bolj pomembna za lastnika podjetja oziroma za

družbenike podjetja, kot pa za samo upravo. Časovni spekter, ki ga mora s svojim delovanjem obvladati uspešna uprava, sega od sedanosti v prihodnost oziroma k bodočim ciljem podjetja. Zaradi tega so za upravo pomembnejše dobro delujoče notranje revizijske in kontrolne službe, ki analizirajo tekoče dogodke znotraj obračunskega obdobja.

Ne glede na napisano, pa zunanja revizija koristi upravi, saj objektivno in strokovno revizijsko mnenje na nek način omogoča preverjanje lastnega kontrolnega sistema ter meril in korektnosti tekočega obdobja.

Tovrstna »moč« revizijskega poročila je obratno sorazmerna s časovno odmaknjenostjo poročila od konca poslovnega leta. Čim krajše je to obdobje, tem večja je koristnost revizijskega poročila. Uprava zato pričakuje od revizorjev, da bodo strokovno usposobljeni ter kadrovsko podkovani za razumevanje in obvladovanje revizijskih in računovodskih standardov ter, da so sposobni uporabiti teoretično znanje v konkretnih razmerah in pri posameznih nalogah. Hkrati pa pričakujejo, da bodo revizijska poročila pripravljena v zelo kratkem časovnem obdobju.

Vsaka podjetna uprava bo tako znala revizijsko poročilo, ki potrjuje uspešnost poslovanja podjetja, koristno uporabiti za utrditev ugleda podjetja in njegovo uspešnejšo uveljavitev v okolju. Še pomembnejše pa bodo zanj informacije iz revizijskih poročil podjetij v njihovem okolju poslovnih partnerjev. Te informacije lahko pomagajo upravi pri bodočih odločitvah in še nekoliko zmanjšajo tveganje.

3 Računovodski škandali

V osnovi računovodski škandali pomenijo za računovodsko in revizorsko stroko izgubo verodostojnosti in ugleda, ki sta temeljnega pomena za to stroko. Stečaji velikih korporacij so povzročili, da se je revizija, ki mora biti v očeh javnosti zaupanja vredna stroka, kar naenkrat znašla pod vprašajem zaupanja. Pritisk medijev in nezaupanje javnosti je postavilo revizijsko stroko v neprijeten položaj.

Revizorjevo neodvisnost pogosto ogroža pehanje za večjimi zaslužki. Zato so določene revizijske družbe videle svojo veliko priložnost v nepravilnem načinu opravljanja nerevizijskih storitev. Težave z neodvisnostjo nastanejo, če revizorji pri svojih naročnikih opravljajo poleg dejavnosti revidiranja tudi davčno svetovanje, vodijo računovodstvo ali celo svetujejo upravi znotraj ene organizacijske enote.

V nadaljevanju bom na kratko predstavil najodmevnejše računovodske škandale.

3.1 Primer Enron

Bivši teksaški energo gigant, podjetje Enron, ki se je v začetku devetdesetih let ukvarjalo z distribucijo nafte in zemeljskega plina, se je v poznih devetdesetih letih reorganiziralo in začelo na veliko kupovati in prodajati električno energijo ter zemeljski plin. Večino prihodkov pa so mu prinesle terminalske pogodbe in trgovanje z izpeljanimi finančnimi inštrumenti. Tako so se prihodki astronomsko povečevali, iz 5,5 milijarde dolarjev leta 1990, do sto milijard dolarjev leta 2000. Leta 2000 je bil Enron sedmo največje ameriško podjetje po dobičku, vrednost njegovih delnic je znašala do 90 dolarjev. Zalomilo se je ob neuspešnem poskusu prodaje Enrona sorodnemu podjetju Dynergy, ki je ugotovilo, da kupuje mačka v žaklju.

Vodstvo nekoč enega največjih ameriških energetskega podjetij je hotelo v prvi fazi prikrojiti svojo zadolženost, saj so dolgove prikazovali v svojih manjših odvisnih podjetjih, teh računovodskih izkazov pa niso vključili v konsolidirane računovodske izkaze. Tako je bila glavna naloga odvisnih podjetij, Enron je imel kar 881 offshore podružnic, od tega jih je imel 700 na Kajmanskih otokih, zadolževanje v imenu Enrona. To so naredili tako, da so dobili garancije od obvladujoče družbe Enron. Odvisna podjetja so kupovala sredstva od Enrona in tako je Enron dobival denar ter dajal navzven videz zdravega podjetja, ob tem pa je kupoval lastne delnice. Krivdo za propad Enrona delno nosi tudi nadzorni svet Enrona. Ta po mnenju preiskovalcev ni dovolj odločno ukrepal, niti potem ko je že imel trdne dokaze o tem, da podjetje drvi v propad zaradi poneverb s partnerskimi podjetji, ki so jih ustanovljali direktorji podjetja. Poročila celo trdijo, da so člani nadzornega sveta prejeli plačila za svetovanje oziroma za to, da so si »zatiskali oči« pred tem, kar se dogaja. Vsi člani sveta so prejeli povračilo v višini 350.000 dolarjev na leto, kar je dvakrat več kot dobivajo člani nadzornih svetov v 200 največjih ameriških podjetjih (Kmalu konec primera Enron?, 2005).

Tako je Enron 2. decembra leta 2001 razglasil tedaj največji stečaj v ameriški zgodovini. Takrat je bilo namreč ugotovljeno, da je vodstvo umetno prikazovalo računovodske podatke in informacije, ki so kazali na dobro poslovanje podjetja, kljub temu, da je bilo to že močno zadolženo. Ob stečaju je vrednost delnic padla na nekaj centov, brez dela je ostalo na tisoče zaposlencev po vsem svetu, Enronu pa med drugim očitajo oškodovanje delničarjev, pranje denarja, poneverbe vrednostnih papirjev, davčne utaje in številna druga kazniva dejanja.

Na tisoče upokojencev in delničarjev je bilo oropanih svojih prihrankov. Kajti Enron je svojim zaposlencem plačeval v pokojninski sklad z lastnimi delnicami. Te pa jim je prepovedal prodajati, medtem ko so vodilni to lahko počeli. Nekdanji propadli ameriški energetski velikan Enron je po stečaju objavil, da ima 20.000 upnikov, ki so razvrščeni v 350 razredov s skupnimi

terjatvami, ki jih Enron priznava, in so med 60 do 100 milijard dolarjev. Upniki naj bi po načrtu iz stečajnega postopka dobili povprečno nazaj med 14 do 18 centov za vsak dolar dolga, pri čemer bodo tisti z zavarovanimi terjatvami dobili nazaj vse, majhni delničarji pa nič. Med poraženci so tudi velike investicijske banke, kot sta Citigroup in Chase, ki sta po neumnem kreditirali malverzacije Enronovega vodstva (Enrogate, 2002).

Kaj takega pa seveda ne bi bilo možno brez pomoči **revizijskega podjetja Arthur Andersen**. Enron je namreč bil hvaležna stranka, saj je Arthur Andersen za različne računovodsko-finančne storitve od njega prejemal najmanj milijon dolarjev na mesec oziroma letno skoraj 100 milijonov dolarjev. Obstaja pa tudi neposredna povezave med revizijskim podjetjem in teksaskim energo velikanom, saj je nekdanji glavni računovodja Enrona, ki je v Enron prišel leta 1991, iz neposrednih vrst revizorskega podjetja Arthur Andersen.

3.2 Primer WorldCom

WorldCom, podjetje ki je veljalo za drugega največjega ameriškega ponudnika telefonskih povezav med ameriškimi zveznimi državami in tujino, se je prav tako znašlo v stečaju. Propad podjetja Worldcom, ki je končalo z enajstimi milijardami dolarjev izgube, velja za največji finančni škandal v ameriški zgodovini. Potem ko je leta 2001 zajadral v stečaj energetski velikan Enron, si nihče ni mislil, da bo to le vrh ledene gore pokvarjenosti nekaterih voditeljev ameriškega kapitalizma, ki so povzročili milijarde dolarjev izgub vlagateljem in več sto tisoč delavcev oropale služb in prihrankov.

V svojih najboljših časih je WorldCom zaposloval več kot 85.000 ljudi v 65 državah, imel pa je več kot 20 milijonov strank. Delničarji so od takrat izgubili že 180 milijard dolarjev, brez dela je ostalo 20 tisoč ljudi, vrednost delnice je padla iz 64,50 ameriških dolarjev (pomlad 2002), na 0,83 dolarjev (25. junij 2002) oziroma na 0,30 (konec leta 2002). Koncern toži tudi skupina 27 bank, ki so mu šest tednov pred razkritjem finančnih poneverb odobrile za 2,65 milijarde dolarjev posojila. Banke v tožbi navajajo, da jim je telekomunikacijski koncern zagotovil, da so računovodska poročila narejena v skladu z računovodskimi standardi. Kasneje se je izkazalo da to ni bilo res.

WorldComu očitajo poneverjanje poslovnih knjig oziroma prikrivanje izgub in napihovanje dobičkov, da bi delnice WorldComa obdržale ceno. WorldCom je z notranjo revizijo odkril, da je v svoji bilanci z namenom, da bi prikril izgubo v višini 1,22 milijarde dolarjev, previsoko izkazal dobiček za več kot 3,9 milijarde dolarjev. To so naredil tako, da so stroške obdobja umestili v bilanco stanja kot neopredmetena dolgoročna sredstva, ta sredstva pa so nato nameravali

amortizirati. Tako je nekdanji finančni direktor preprosto knjižil stroške poslovanja kot finančne naložbe. WorldCom, ki ga ameriške oblasti preiskujejo zaradi velikanske računovodske prevare, je prošnjo za stečaj vložil z največjimi dolgovi v ameriški zgodovini - več kot 30 milijard ameriških dolarjev (Primer WorldCom, 2002).

Vodstvo podjetja je krivdo za škandal pripisalo **revizijskemu podjetju Arthur Andersen**, ki ni odkrilo zavajajočega knjiženja. Ta je za WorldCom v času, ko naj bi prihajalo do zavajajočih obračunov, vodilo računovodstvo.

3.3 Propad revizijske družbe **Arthur Andersen**

Arthur Andersen, podjetje, ki je nekoč imelo 28.000 zaposlenih samo v ZDA in 1.700 partnerjev, ki so izvajali revizije, je sedaj le še blede senca nekdanje slave. Nekoč eno izmed najuglednejših podjetij s skoraj 90-letno tradicijo je v hude težave zašlo 14. marca 2002, ko je pravosodno ministrstvo po propadu pogajanj o poravnavi objavilo obtožnico o oviranju preiskave z uničevanjem več ton dokumentov o opravljenih revizijah v Enronu.

Obtožnica jih bremeni oviranja sodstva zaradi uničevanja dokumentov, povezanih z revizijo propadlega energetskega velikana Enrona, ter načrtnega skrivanja dolgov v odvisnih podjetjih. Odvetniki Arthur Andersena so skušali poroto prepričati, da je podjetje ravnalo v skladu s poslovno politiko, ki pravi, da se je treba znebiti odvečnih papirjev v zvezi s preteklim delom. Sumljivo pa je bilo to, da se je z uničevanjem pohitelo prav v času, ko se je pripravljala preiskava SEC (Zvezna komisija za vrednostne papirje in borzo). Večina od 28.000 zaposlenih je bilo zelo jeznih, saj so menili, da niso nič krivi za zmešnjavo pri Enronu, vendar so tožilci v procesu, ki se je začel 6. maja 2002, trdili, da je na zatožni klopi celotna korporacija, ne pa posamezniki, in sodnica se je z njimi strinjala (Podjetje Arthur Andersen spoznano za krivega, 2002).

Arthur Andersen bi verjetno vso zgodbo z Enronom preživel, vendar so na dan prišle podobne nepravilnosti pri opravljanju revizijskih storitev v drugih podjetjih, kot so: **Global Crossing, Dynergy, CMS Energy, Halliburton, Quest** ter seveda **WorldCom** in zato je pravosodno ministrstvo vztrajalo pri priznanju krivde, kar pa je Arthur Andersen zavračal, saj naj bi tako izgubil vso zaupanje. Po objavi obtožnice je ostalo bore malo kredibilnosti, saj se je sprožil plaz odhoda strank.

Iz podatkov je razvidno da, so takoj po razkritju afere z Enronom izgubili približno 700 večjih strank, predvidoma pa naj bi v prvi fazi delo izgubilo do 6.000 zaposlencev. Zaradi odpuščanja so najbolj trpeli deli podjetja, ki se ukvarjajo z revizijo in administrativnimi dejavnostmi in to na

sedežu v Chicagu, kjer je zaposlenih 3.500 ljudi, ter v večjih uradih, kot so v Los Angelesu, Atlanti in New Yorku. Napovedal pa je tudi prodajo dela podjetja, ki opravlja davčno svetovanje, konkurenčni družbi Deloitte & Touche. Konkurenčno podjetje KPMG je prevzelo 400 uslužbencev in 40 partnerjev iz uradov v različnih ameriških mestih, tuje podružnice so že sami prodali konkurenci (Andersen odpušča 7000 delavcev, 2002).

Doslej je v gospodarskih in pravnih krogih v ZDA veljalo, da sta Enron in Arthur Andersen morda kršila le poslovno moralo, ne pa tudi zakonov. Z odločitvijo porote je Arthur Andersenu dokazano tudi kršenje zakonov in tako je že leta 2002 pred senatnim odborom za nadzor nad dejavnostmi vlade pričal nekdanji predsednik SEC Arthur Levitt, ki je dejal, da je bila s stečajem Enrona kompromitirana neodvisnost revizorskih podjetij. Pozval je k sprejetju pravil, ki bi omogočila, da so revizorska podjetja resnično neodvisna od svojih strank.

3.4 Primer Parmalat

Živilsko podjetje Parmalat, ki je veljalo za največje italijansko mlekarstvo podjetje, je decembra 2003 objavilo stečaj. A tokrat za finančni škandal v italijanskem živilskem koncernu Parmalat ne krivijo le revizijske družbe, temveč so k temu pripomogle tudi nekatere zelo ugledne banke.

Parmalat, nekdanji živilski velikan, je v 30 državah zaposloval 36.000 ljudi in bil hkrati osmo največje podjetje v Italiji, v lasti pa je imel tudi slovit italijanski prvoligaški klub AC Parma.

Afera v italijanskem živilskem velikanu je izbruhnila, ko so razkrili globoko vrzel v bilanci družbe. Bank of America je namreč sporočila, da bančni račun s štirimi milijardami evrov, ki so se pojavili v bilanci Parmalatove hčerinske družbe Bonlat s Kajmanskih otokov, sploh ne obstaja. Preiskovalci so izhajali iz predpostavke, da obstaja še več milijard navideznih sredstev, ki so v bilancah sicer prikazana, v resnici pa jih ni.

Po ocenah organizacij za zaščito potrošnikov je premoženje v aferi Parmalat izgubilo 135.000 malih delničarjev. Dolgovi podjetja, ki je konec leta 2003 razglasilo plačilno nesposobnost, so znašali 14,3 milijarde evrov. Skupinska tožba, ki jo je v New Yorku vložil pokojninski sklad Southern Alaska Carpenters, vodstvu Parmalata in z njim povezanim družbam očita, da so vrednost premoženja namenoma prikazovali za približno 3,9 milijarde evrov večjo od dejanske. Hkrati naj bi zamolčali obveznosti v višini najmanj 3,6 milijarde evrov. Zadolženost koncerna Parmalat je ugotovila revizijska hiša PricewaterhouseCoopers, ki ji je sodišče naložilo revizijo poslovanja družbe v prvih devetih mesecih leta 2003. Družba PricewaterhouseCoopers je med drugim tudi ugotovila, da so bili prihodki Parmalata v prvih devetih mesecih 2003 nižji od tistih,

ki jih je objavilo nekdanje vodstvo. Družba je namreč v tem obdobju ustvarila le dobre štiri milijarde evrov prihodkov, in ne 5,376 milijarde evrov, kot je zagotavljalo nekdanje vodstvo. Ustanovitelj živilskega koncerna Parmalat pa je tudi priznal, da je plačeval podkupnine bolj ali manj vsem političnim strankam. Nekdanji italijanski živilski velikan naj bi po ugotovitvah tožilstva letno izplačal približno dva milijona evrov podkupnin politikom.

Kot je pokazala dosedanja preiskava, je imela **revizijska družba Deloitte&Touche**, ki je bila za revizijo Parmalata odgovorna že od leta 1999, pri propadu Parmalata veliko večjo vlogo, kot so sprva predvidevali. Revizorji družbe Deloitte&Touche naj bi bili pri Parmalatovem poslovanju v tujini seznanjeni s kritičnim finančnim položajem, kar pa so skrivali. V Braziliji naj bi s tamkajšnjo družbo, ki je sodelovala pri reviziji in dvomila v računovodska poročila o poslovanju Parmalata, celo poskušali prekiniti sodelovanje. V zvezi s Parmalom povezujejo tudi **revizijsko družbo Grant Thornton**. Obtožena je lažnega revizorskega potrjevanja poslovnih bilanc Parmalata, predlagala naj bi tudi več namišljenih operacij, s katerimi so prikrili dejansko poslovno stanje Parmalata (Škandal Parmalat dobiva nove razsežnosti, 2004).

V finančni škandal v italijanskem prehranbenem koncernu Parmalat so vpletene tudi štiri italijanske in štiri tuje banke. Te banke so SanPaolo IMI, Intesa, Capitalia in Monte Paschi, španski banki Santander Central Hispano ter banke Bank of America, Citigroup in JP Morgan. Omenjene banke naj bi opogumljale investitorje k nakupu delnic Parmalata, čeprav so vedele za kritičen finančni položaj, v katerem je bilo podjetje.

Rimska banka Capitalia, ki je s svojimi 393 milijoni evrov kredita sodila med najbolj obremenjene Parmalatove banke upnice, pa naj bi na zaslišanju poročala o vstopu ustanovitelja Parmalata v njen nadzorni svet (Vpletene tudi banke, 2004).

4 Odzivi stroke na računovodske škandale v ZDA in v EU

Zgoraj opisani škandali so pomembno vplivali na javno mnenje o revizijskem poklicu in na splošno o revizijski stroki. Pod drobnogled je bilo postavljeno vprašanje revizorjeve neodvisnosti oziroma neodvisnosti revizijskih družb.

Najhitrejši in tudi največji odziv na računovodske škandale so imele Združene države Amerike, tam je bil namreč sprejet Sarbanes-Oxleyjev zakon, hkrati pa je Evropska unija izdala vrsto določb o revizorjevi neodvisnosti, ki jih je bilo potrebno vključiti v kodeks upravljanja gospodarskih družb (*angleško: Corporate Governance Codex*).

V nadaljevanju tega poglavja predstavim odzive Združenih držav Amerike na omenjene škandale, na kratko predstavim Sarbanes-Oxleyjev zakon in navedem storitve, ki so jih lahko opravljale revizijske družbe v ZDA pred sprejetjem omenjenega zakona. Nato sledijo odzivi Evropske unije na sprejetje Sarbanes-oxleyjevega zakona, kjer je predstavljena 8. direktiva zakonodaje o gospodarskih družbah.

4.1 Odzivi v Združenih državah Amerike

30. julija 2002 je ameriški kongres sprejel »Zakon o reformi računovodenja javnih podjetij in zaščiti naložbenikov« (*angleško: Public Company Accounting Reform and Investor Protection Act of 2002*), bolj znan kot Sarbanes-Oxleyjev zakon 2002, ki je prinesel mnogo novosti na področju računovodstva in revidiranja.

V osnovi je bistvo omenjenega zakona vpeljati strožji nadzor nad delovanjem podjetij in njihovega vodstva ter zagotoviti, da so računovodska in druga poročila podjetja sestavljena v enostavno razumljivi obliki. Letna poročila morajo v skladu z novimi normativi potrditi izvršni in finančni direktorji podjetja, ter revidirati neodvisni revizorji. Izvršilni in finančni direktor sta tudi kazensko odgovorna za resničnost podatkov, prikazanih v poročilih, bistveno poostrene pa so zahteve glede neodvisnosti notranjih in zunanjih revizorjev.

Zakon sestavlja enajst poglavij, ki določajo okvire novih pravil in sankcije za njihovo kršitev. Glavni učinki sprejetja zakona naj bi bili po predvidevanju predlagateljev izboljšanje transparentnosti poslovnih procesov in povečanje neposredne odgovornosti vodstev podjetij ter revizorjev za resničnost računovodskih in drugih poročil podjetij (Pičman Štefančič, Štefančič, 2004).

Glavne značilnosti Sarbanes-Oxleyjevega zakona so:

1. Spremembe na področju računovodstva:

Ustanovitev Uprave za nadzor računovodstva javnih družb (*angleško: Public Company Accounting Oversight Board – PCAOB*), z namenom regulacije računovodskih družb, ki jih nadzoruje SEC. Med aktivnosti te uprave sodi izvajanje ali sprejemanje standardov za nadzor kakovosti pri reviziji javnih družb. Uprava je pristojna tudi za redno pregledovanje registriranih računovodskih družb² in za preiskovanje morebitnih kršitev zakonodaje s

---

² Mišljene so revizijske družbe.

področja vrednostnih papirjev, standardov, pristojnosti in upravljanja. Skratka skrbi predvsem za razvoj revizijske stroke, revizijskih načel in etičnih norm (Hauptman, 2003, str. 49).

2. Nerevizijske naloge, ki jih po tem zakonu revizijske družbe pri revidiranih družbah ne smejo izvajati, so naslednje (Hauptman, 2003, str. 50):

- knjigovodske in druge storitve, povezane s knjigovodstvom ali zaključnim poročilom,
- razvijanje in uvajanje finančno-informacijske ureditve,
- vrednotenje in ocenjevanje osnovnih sredstev družbe,
- zavarovalniško-matematične storitve,
- izvajanje notranje revizije,
- prevzemanje nalog menedžmenta in kadrovske svetovanje,
- finančne in podobne storitve,
- pravno svetovanje in dajanje izvedenskih mnenj.

3. Spremembe, ki vplivajo na družbe, ki morajo poročati SEC-u:

- ista revizijska družba ne sme hkrati opravljati revizijskih in nerevizijskih storitev v isti družbi,
- revizijska družba poroča neposredno revizijskemu odboru podjetja, ki je neposredno odgovorno za izbor, plačevanje in nadzor revizijske družbe,
- uslužbenci in direktorji kršijo zakon, če zavajajo revizijsko družbo.

4. Druge pomembnejše spremembe:

Na podlagi Sarbanes-Oxleyjevega zakona so bili pripravljene tudi standardi, ki se nanašajo na revizijski odbor družbe, katere vrednostni papirji se trgujejo na organiziranem trgu (*angleško: Standards relating to listed company audit committees*). Bistvo teh standardov je prepoved kotiranja vrednostnih papirjev, katerih izdajatelj ne uskladi svojega poslovanja z zakonom.

Druge zahteve po razkritjih vključujejo dve vrsti novih razkritij. V letnem poročilu mora družba razkriti, ali ima v revizijskem odboru vsaj enega revizijskega strokovnjaka in ali je le-ta neodvisen od uprave. Če ga nima, mora družba ta podatek razkriti in razložiti, zakaj ne. Drugo razkritje se nanaša na to, ali je družba sprejela kodeks etike, ki se nanaša na vodilne v družbi. Če ga nima, mora to razkriti in obrazložiti, zakaj ga nima.

Direktorje, ki bodo potrdili neresnična računovodska poročila, naj bi kaznovali še z denarno kaznijo v višini od pol pa do enega milijona dolarjev. Novi zakon naj bi z **omejitvijo svetovalnega dela** pristrigel peruti revizorskim podjetjem, saj je poslovne rezultate za preteklo poslovno leto (2005) moralo doslej popraviti že 158 ameriških podjetij (Nova pravila poslovanja v ZDA, 2003).

4.1.1 Storitve, ki so jih lahko opravljale revizijske družbe v Združenih državah Amerike

Te storitve se nanašajo na pooblašene revizijske družbe v ZDA, ki so lahko opravljale revizijo računovodskih izkazov in svetovalne storitve. V glavnem je bilo mogoče uvrstiti njihovo delo v dve skupini: preverjanje in potrjevanje letnih računovodskih izkazov ter svetovanje.

Ameriške revizijske družbe so nudile svojim poslovnim partnerjem (imenujejo jih klienti) naslednje storitve:

- opravljanje revizije računovodskih izkazov oziroma dajanje nepristranskega mnenja o resničnosti in poštenosti računovodskih izkazov,
- nudenje strokovnih nasvetov oziroma pomoč pri sestavljanju davčnih napovedi (na primer svetujejo, kakšne davčne olajšave lahko izkoristijo pri plačevanju davkov),
- nudenje različnih svetovalnih storitev (svetujejo na primer vodstvom podjetja, kako naj organizirajo poslovanje in kako najti primerno delovno silo).

Revizije računovodskih izkazov so se v nečem bistveno razlikovale od drugih storitev revizijskih družb. So namreč zakonsko predpisane, pri opravljanju tovrstnih storitev pa so imeli zunanji pooblašeni revizorji moč, s katero so lahko le oni izdali »nepristransko mnenje« o računovodskih izkazih.

Pri davčnih napovedih pa niso izdajali formalnih mnenj, marveč so nudili le strokovno pomoč. To je bilo preprosteje, saj ni bilo nikakršnega nesoglasja med partnerjema, kjer bi moral revizor razsoditi s svojo oceno. Revizorjevo svetovanje namreč ni bilo obvezno. Družbe, ki so sprejele revizorjevo pomoč, so lahko predlagane rešitve uresničile ali pa so jih preprosto zavrnil. Enako je veljalo za druge svetovalne storitve (kadrovske, naložbene), kjer je bilo še več ponudnikov in pooblašeni revizorji niso imeli privilegirane položaja.

Večina ameriških revizijskih družb je nudila vse tri vrste svetovalnih storitev. Na primer družba Arthur & Andersen je opravljala poleg revizijskih še vrsto drugih svetovalnih storitev. Mnoge revizijske družbe so se usposobile le za svetovalne storitve, vendar so se številne stranke raje odločale za svetovanje pri tistih družbah, ki so poleg revizije računovodskih izkazov imele še širok krog svetovalnih storitev. Pri tem sta imela velik pomen ugled in tradicija družbe.

V ameriških revizijskih podjetjih je bilo povprečno 60% prihodkov od revidiranja, 20% od svetovanja pri davčnih napovedih ter 20% od drugih svetovalnih storitev. Pri tem je bila spet izjema družba Arthur & Andersen, ki je imela le 40% prihodkov od revidiranja, 20% od svetovanja pri davčnih napovedih ter 40% od drugih svetovalnih storitev (Enron kriv za Andersenovo krizo, 2002).

4.1.2 Izobraževanje revizorjev v zahodnem svetu

Omejil bi se na tako imenovane zunanje neodvisne revizorje, ki pregledujejo letne računovodske izkaze srednjih in velikih podjetij, predvsem pa delniških družb, ter izražajo svoje mnenje o tem, ali izkazi resnično in pošteno prikazujejo njihovo finančno stanje in rezultate poslovanja.

Res je, da se izobraževanje teh revizorjev ne razlikuje bistveno od izobraževanja tako imenovanih državnih revizorjev, ki pregledujejo letne računovodske izkaze državnih institucij, zavodov in javnih podjetij ter morajo izraziti svoje sodbe ne samo o tem, ali izkazi objektivno in realno prikazujejo njihovo finančno stanje in rezultate delovanja, temveč tudi, ali so namensko uporabili proračunska sredstva in ali so delovali gospodarno, učinkovito in uspešno.

Če v anglo-ameriškem svetu govore o revizorjih kot enem izmed najuglednejših poklicev, mislijo na tiste s »certifikatom«, torej na CPA (certified public accountant). Kot področja njihovega delovanja štejejo ne samo revidiranje, ki ga opravijo kot člani revizijskih družb ali državnih revizijskih organizacij, temveč tudi računovodstvo in notranje revidiranje, s katerim se ukvarjajo kot člani poslovnega subjekta, za katerega se računovodstvo ali notranja revizija organizira.

Od revizorja letnih računovodskih izkazov pričakujejo naročniki poklicno usposobljenost, to pomeni, da ima zahtevano znanje in sposobnost to znanje uporabiti pri reševanju problemov v poslovni praksi. Zato mora povsod v svetu pred začetkom svojega delovanja uspešno opraviti strokovni izpit, ki dokazuje njegovo znanje in praktično usposobljenost, a tudi kasneje se mora nenehno poklicno izobraževati (Turk, 1998, str. 16).

Revizor mora imeti že ob samem začetku svojega delovanja ustrezno splošno izobrazbo, poklicno izobrazbo, ter praktične izkušnje. S strokovnim izpitom, na podlagi katerega pridobi pooblastilo za revidiranje letnih računovodskih izkazov, se pravzaprav preveri izpolnjevanje teh zahtev.

Medtem ko so v Evropski uniji posvečali veliko pozornost praktičnim izkušnjam, to v ZDA ni bilo običajno. Da je kandidat lahko opravil končni izpit, na podlagi katerega dobi pooblastilo za opravljanje revizijske dejavnosti, je v ZDA zadoščalo, če je dokazal, da je na univerzi opravil izpite iz zahtevanih predmetov. Končni izpit je bil sestavljen iz petih delov, trajal je tri dni in bil klavzurne narave (Turk, 1998, str. 19).

Osveževanje in dopolnjevanje poklicne izobrazbe revizorja je bilo in je potrebno iz dveh razlogov. Na eni strani prihaja do sprememb v okolju, v katerem revizor deluje, zlasti na področju zakonodaje in metodologije. Na drugi strani pa tudi naročniki revizije pričakujejo od revizorja čedalje več. Da bi potemtakem bil vedno na tekočem s potrebnim znanjem, je prisiljen k neprestanemu študiju. K temu pa ga pravzaprav napotuje tudi njegova poklicna etika.

Poklicne organizacije revizorjev zahtevajo, da se njihovi člani nenehno poklicno izobražujejo, saj s tem zagotavljajo družbi, da se lahko zanašajo nanje. Izobražujejo se lahko na področjih, ki se neposredno dotikajo delovanja revizorjev, kot so na primer računovodstvo, revizijski postopki, obdavčevanje in druga, vendar ne kaže zanemariti tudi splošnih področij, kot je ekonomski ali družbeni razvoj v okolju, v katerem delujejo. V svetu pa se zadnja leta širi nadzirano prostovoljno izobraževanje revizorjev, kar je dobro.

4.2 Spremembe v Evropski uniji in odzivi na sprejetje Sarbanes-Oxleyjevega zakona

Čeprav je bil Sarbanes-Oxleyjev zakon sprejet v Kongresu Združenih držav Amerike, je bilo njegove razsežnosti moč zaznati tudi izven meja ZDA. Mnoga podjetja s sedežem v Evropski uniji (v nadaljevanju EU) namreč kotirajo na eni ali več svetovnih borzah, in vsako podjetje, ki kotira na ameriški borzi, se mora podrediti normativom Sarbanes-Oxleyjevega zakona. Prav tako so se morale novim pravilom podrediti podjetja v EU, ki so v ameriški lasti. Ob upoštevanju namena zakona, ki si prizadeva povrniti ugled in zaupanje investitorjev v poslovanje podjetja, ni težko verjeti, da so se mnoge družbe prilagodile zahtevam novega zakona na prostovoljni osnovi, saj so si tako lahko posredno povečale konkurenčno prednost pri poslovanju z ameriškimi podjetji. EU pa je zaradi procesov globalizacije, pa tudi zaradi omenjenih škandalov, sprejela vrsto ukrepov in predpisov, ki se nanašajo na zakonsko revidiranje. Seveda gre v tem primeru

tudi za neke vrste odgovor Združenim državam Amerike na sprejetje Sarbanes-Oxleyjevega zakona.

Komisija EU je problemu zakonskega revidiranja, to je revidiranje računovodskih izkazov, ki je obvezno in zakonsko predpisano, začela posvečati pozornost že davno pred izbruhom afere Enron in pred propadom revizijske družbe Arthur Andersen. Že leta 1996 je bil namreč sprejet Zeleni papir o vlogi, položaju in obveznosti zakonskega revizorja v EU (*angleško: Green Paper on the Role, Position and Liability of the Statutory Auditor in the EU; 28/10/1996*). Iz katerega izhaja ugotovitev, da je bilo potrebno spremeniti Direktivo Sveta 84/253/EGS, bolj znano kot 8. direktiva zakonodaje o gospodarskih družbah. Posodobljena direktiva vsebuje naslednja načela (Odar, 2003 str. 14):

- javno nadzorstvo
- zunanje zagotavljanje kakovosti
- revizorjevo neodvisnost
- kodeks etike
- revizijske standarde
- disciplinske kazni ter
- imenovanje in odpustitev zakonskega revizorja.

Direktiva naj bi vzpostavljala pravila v zvezi z obveznimi revizijami³ letnih in konsolidiranih računovodskih izkazov, skratka cilj te direktive je doseči visoko raven, čeprav ne popolno, uskladitev zahtev za obvezne revizije. Država članica EU, ki zahteva obvezno revizijo, lahko določi strožje zahteve, razen če je v tej direktivi določeno drugače (Direktiva Sveta 2006/43/ES, 2006). Obvezna revizija zahteva od revizorja ustrezno znanje na področjih, kot so pravo družb, davčno in socialno pravo. To znanje pa je potrebno nato še v praksi izvajati.

Za zaščito tretjih oseb morajo biti vsi revizorji in revizijske družbe z dovoljenjem vpisani v javno dostopnem registru, ki vsebuje osnovne podatke o zakonitih revizorjih⁴ in revizijskih družbah. Ta register je dostopen na spletnih straneh Slovenskega Inštituta za revizijo in je tudi meni služil za osnovo pri izvedeni anketi v nadaljevanju.

Zakoniti revizorji bi se morali držati najvišjih etičnih standardov. Zato bi morali delovati v skladu s poklicno etiko, ki pokriva vsaj njihovo funkcijo zastopanja javnega interesa, neoporečnost in nepristranskost, strokovno usposobljenost in primerno skrbnost. Funkcija zastopanja javnega

---

³ **Obvezna revizija** je revizija letnih in konsolidiranih računovodskih izkazov, če jo zahteva zakonodaja Skupnosti.

⁴ **Zakoniti revizor** je fizična oseba, ki ima v skladu s to direktivo dovoljenje pristojnega organa države članice za opravljanje obveznih revizij.

interesa zakonitega revizorja pomeni, da se na kakovost njegovega dela zanaša širša skupnost oseb in ustanov. Visoka kakovost revizije prispeva k urejenemu delovanju trgov z izboljšanjem neoporečnosti in učinkovitosti računovodskih izkazov. Pri tem morajo upoštevati načela iz Kodeksa etike računovodskih strokovnjakov Mednarodne zveze računovodskih strokovnjakov (IFAC).

Zakoniti revizorji in revizijske družbe bi morali biti pri opravljanju obveznih revizij neodvisni. Lahko obvestijo revidiran subjekt o zadevah, ki izhajajo iz revizije, toda morali bi se vzdrževati sodelovanja v postopkih notranjega odločanja v revidiranem subjektu. Če se znajdejo v položaju, ko so nevarnosti za njihovo neodvisnost prevelike, bi morali odstopiti od revizijskega posla ali pa ga zvrniti.

Primer ogrožanja neodvisnosti zakonitega revizorja ali revizijske družbe je neposredni ali posredni finančni interes za revidiran subjekt in opravljanje dodatnih storitev, ki ni povezan z revizijo. Zakoniti revizor in revizijske družbe bi morale zavrniti kakršno koli dodatno nerevizijsko storitev, ki bi lahko ogrožala njihovo neodvisnost. Tudi višina honorarjev, prejetih od enega revidiranega subjekta, in/ali struktura honorarjev lahko ogrozita neodvisnost zakonitega revizorja ali revizijske družbe. Vrste zaščitnih ukrepov za omilitev ali odstranitev te ogroženosti vključujejo prepovedi, omejitve, druge usmeritve in postopke ter razkritje.

V primerih samopregledovanja in kadar je to potrebno zaradi zaščite neodvisnosti zakonitega revizorja ali revizijske družbe, bi se morala država članica in ne zakoniti revizor ali revizijska družba odločiti, ali naj zakonski revizor oziroma revizijska družba odstopi od revizijskega posla ali ga zavrne.

V 24. členu, ki govori o neodvisnosti in nepristranskosti zakonitih revizorjev, ki izvajajo obvezno revizijo v imenu revizijskih podjetij, izrecno piše, da morajo države članice zagotoviti, da lastniki ali delničarji revizijske družbe ter člani upravnih, poslovnih in nadzornih organov takšne družbe ali pridružene družbe ne posegajo v izvajanje obvezne revizije na kakršen koli način, ki bi ogrozil neodvisnost in nepristranskost zakonitega revizorja, ki izvaja obvezno revizijo v imenu revizijske družbe.

Poleg zgoraj citiranih določb morajo države članice zagotoviti, da zakoniti revizorji ali revizijske družbe, ki opravljajo obvezne revizije subjektov javnega interesa (Direktiva Sveta 2006/43/ES, člen 42):

- vsako leto revizijski komisiji pisno potrdijo svojo neodvisnost od revidiranega subjekta javnega interesa;

- vsako leto razkrijejo komisiji vse dodatne storitve, ki so jih opravili za revidiran subjekt; in
- razpravljajo z revizijsko komisijo o nevarnostih za njihovo neodvisnost in varovalih za ublažitev teh nevarnosti.

Države članice pa hkrati zagotovijo, da se ključni revizijski partner/partnerji, odgovoren/odgovorni za izvajanje obveznih revizij, menja/menjajo pri posameznem revizijskem poslu najpozneje po sedmih letih od datuma imenovanja in se mu/jim dovoli, da ponovno sodeluje/sodelujejo pri reviziji tega revidiranega subjekta po najmanj dveh letih.

Zakonitemu revizorju ali ključnemu revizijskemu partnerju, ki izvaja obvezno revizijo v imenu revizijskega podjetja, ni dovoljeno prevzeti pomembnega vodstvenega položaja v revidiranem subjektu pred potekom najmanj dveh let po tem, ko je prenehal sodelovati pri revizijskem poslu kot zakoniti revizor ali ključni revizijski partner.

Za doseganje visoke kakovosti obveznih revizij so nujni redni pregledi, poleg tega morajo biti zakoniti revizorji in revizijske družbe podvrženi posebnemu sistemu zagotavljanja kakovosti, ki je neodvisen od pregledanih zakonitih revizorjev in revizijskih družb. Države članice lahko organizirajo sistem zagotavljanja kakovosti na način, ki bo zahteval pregled zagotavljanja kakovosti vsakega revizorja vsaj vsakih šest let. Preiskave in ustrezne kazni pa bi naj prispevale k preprečevanju in popravljanju neustreznega opravljanja obvezne revizije. Po Zakonu o reviziji je v Sloveniji za to pristojen Slovenski Inštitut za revizijo.

Zakoniti revizorji in revizijske družbe so odgovorni, da svoje delo opravijo z vso potrebno skrbnostjo in natančnostjo, saj so odgovorni za vso škodo, nastalo zaradi pomanjkanja potrebne skrbnosti.

Države članice morajo zagotoviti učinkovite sisteme preiskav in kazni za odkrivanje, popravljanje in preprečevanje neustreznega opravljanja obvezne revizije. Brez poseganja v nacionalne ureditve civilne odgovornosti države članice predvidijo učinkovite, sorazmerne in odvračilne kazni za zakonite revizorje in revizijske družbe, če obveznih revizij ne izvajajo v skladu s predpisi, sprejetimi za izvajanje te direktive.

Države članice še določijo, da so sprejeti ukrepi in kazni proti zakonitim revizorjem in revizijskim družbam primerno predstavljeni javnosti. Kazni med drugim vključujejo še možnost odvzema dovoljenja.

5 Zakonske opredelitve revidiranja in nerevizijskih storitev v Republiki Sloveniji

Poklic revizorja oziroma delo revizorja je zakonsko opredeljeno z Zakonom o revidiranju (ZRev-1). Ves čas pa se mora ravnati po kodeksu etike MZRS za računovodske strokovnjake (*IFAC Code of Ethics for Professional Accountants*) ter Kodeksu poklicne etike zunanjih revizorjev, ki predstavljata moralne norme, katerih se morajo držati pri opravljanju svojega posla. V tem delu diplomske naloge bom opredelil zakonske zahteve, ki se jih morajo držati samostojni revizorji oziroma revizijske družbe.

5.1 Zakon o revidiranju (ZRev-1)

Z zakonom o revidiranju so dani okviri delovanja revizijske stroke v Sloveniji ter Slovenskega inštituta za revizijo, ki je na njegovi podlagi sprejel statut, s katerim podrobneje opredeljuje in ureja svoje delovanje. Zakon o revidiranju je bil sprejet julija 1993. Od leta 2001 pa je v veljavi nov zakon, ki je prinesel kar nekaj novosti, predvsem pa opredelil nekatere zadeve, ki so se pokazale kot problematične in nedorečene. Eden izmed razlogov za njegovo sprejetje pa je tudi bila uskladitev po zakonu obveznega revidiranja z 8. smernico Sveta evropske skupnosti.

Revidiranje mora potekati na način, določen s tem zakonom, temeljnimi revizijskimi načeli in drugimi pravili revidiranja, ki jih sprejema Slovenski inštitut za revizijo ter mednarodnimi standardi revidiranja in mednarodnimi stališči o revidiranju, ki jih pri Mednarodnem združenju računovodij sprejema Mednarodni odbor za pravila revidiranja, in drugimi zakoni, ki urejajo revidiranje posameznih pravnih oseb oziroma druge oblike revizije, in predpisi, izdanimi na njihovi podlagi (Zakon o revidiranju, 2001).

Storitve revidiranja lahko tako opravljajo samo gospodarske družbe s sedežem v Republiki Sloveniji oziroma pooblaščen revizor, ki samostojno opravlja storitve revidiranja kot svojo dejavnost in je za opravljanje teh storitev pridobil dovoljenje Slovenskega inštituta za revizijo.

Dejavnost revizijske družbe je opredeljena v 5. poglavju, revizijska družba in samostojni revizor, natančneje v 39. členu Zakona o revidiranju, 2001. In sicer:

- revizijska družba lahko opravlja samo storitve revidiranja;

- ne glede na določbo prvega odstavka tega člena lahko revizijska družba opravlja tudi storitve na strokovnih področjih, povezanih z revidiranjem.

Kaj so strokovna področja povezana z revidiranjem je opredeljeno v 5. členu tega zakona. so Strokovna področja, povezana z revidiranjem so:

- računovodstvo,
- poslovne finance,
- notranje revidiranje,
- revidiranje informacijskih sistemov,
- davčno proučevanje in svetovanje in
- ocenjevanje vrednosti podjetij, nepremičnin ter strojev in opreme.

Med dodatnimi pogoji revidiranja je v 26. členu tega zakona še posebej poudarjena neodvisnost revidiranja in sicer:

- revizijska družba mora revidiranje v pravni osebi opravljati neodvisno, nepristransko ter v skladu s pravili revidiranja.

V skladu s 27. členom Zakona o revidiranju ne sme revizijska družba opravljati revidiranja v posamezni pravni osebi, če:

- ima naložbe⁵ v tej pravni osebi,
- ima ta pravna oseba naložbe v revizijski družbi
- so osebe, ki so povezane s pravno osebo ožji družinski člani članov uprave, nadzornega sveta oziroma pooblaščenih revizorjev v revizijski družbi in skupaj posredno ali neposredno imetniki kvalificiranega deleža v revizijski družbi
- je povezana s pravno osebo na drug način in bi zaradi te povezave lahko obstajal **dvom v neodvisnost in nepristranskost revidiranja**.

V povezavi z revizorjevo neodvisnostjo je svet Slovenskega inštituta za revizijo, na podlagi Zakona o revidiranju, sprejel temeljna revizijska načela.

---

⁵ Po tem zakonu je posamezna oseba udeležena v drugi osebi, če je posredno ali neposredno imetnik poslovnega deleža, delnic oziroma drugih pravic, na podlagi katerih je udeležena pri upravljanju druge osebe oziroma v kapitalu druge osebe z najmanj 20% deležem.

5.1.1 Temeljna revizijska načela

Temeljna revizijska načela obravnavajo najširše splošno priznana pravila za delovanje revizijske stroke ter oblikujejo podlago za standarde in postopke revidiranja pri izvajanju nalog pri naročnikih revizijskih storitev. Temeljna revizijska načela služijo revizorjem in revizijskim družbam kot vodilo, da je njihovo delovanje glede strokovne usposobljenosti, izvajanja posameznih nalog in predstavljanja izsledkov v javnosti na zadovoljivi kakovostni ravni (Temeljna revizijska načela, 1994).

V nadaljevanju je v drugem splošnem načelu zapisano, da mora revizor imeti neodvisno mnenje o vseh zadevah, ki se nanašajo na izvedbo naročila, saj je neodvisnost posledica revizorjeve odgovornosti do uporabnikov računovodskih izkazov. Ker ti nimajo možnosti preverjanja resničnosti in poštenosti računovodskih izkazov, se opirajo na delo neodvisnega revizorja. Če je njegova neodvisnost vprašljiva, sta vprašljivi tudi neoporečnost in nepristranskost računovodskih izkazov.

5.2 Kodeks poklicne etike zunanjih revizorjev

Svet Slovenskega inštituta za revizijo je na svoji seji 7. marca 1994 sprejel Kodeks poklicne etike zunanjih revizorjev. Kodeks poklicne etike zunanjih revizorjev, ki se nanaša na osebe, vpisane v register revizorjev in pooblaščenih revizorjev pri Slovenskem inštitutu za revizijo, izraža odgovornost pripadnikov stroke do javnosti, naročnikov in poklicnih kolegov.

Kodeks služi revizorjem kot vodilo pri opravljanju poklicnih dolžnosti ter jim določa temeljne pravine etičnega in poklicnega obnašanja v stroki in v javnosti.

V načelih kodeksa so izražena stališča revizorjev glede odgovornosti, javnega interesa, neoporečnosti, nepristranskosti in neodvisnosti ter dolžne (poklicne) skrbnosti revizorjev. V diplomskem delu bom obravnaval le 4. načelo, to je načelo nepristranskosti in neodvisnosti, kajti strokovna neodvisnost je, kot že rečeno, bistveno načelo poklica, ki ga opravlja revizor.

V prvi vrsti gre za miselnost, za katero sta značilni neoporečnost in nepristranskost pri opravljanju poklica. Revizor ne sme biti na noben način udeležen v revidiranem podjetju, ki bi ogrožalo njegovo nepristranskost in neodvisnost, in to mora kazati pri vsakem prevzetem naročilu (Kodeks poklicne etike zunanjih revizorjev, 1994).

Nepriistranskost je načelo, ki zahteva miselno poštenost in odsotnost navzkrižij interesov. Neodvisnost preprečuje razmerja z naročnikom, ki bi ogrozila revizorjevo nepristranskost pri opravljanju storitev.

Neodvisnost je prvi pogoj pri opravljanju tistih storitev, pri katerih revizor poroča javnosti kot oseba, ki daje različne stopnje zagotovil o resničnosti in poštenosti računovodskih izkazov (revizija, preiskovanje, sestavljanje računovodskih izkazov).

Načelo neodvisnosti med drugim narekuje, da naročnik ne sme odločati, katere informacije bo potreboval revizor, da bo učinkovito opravil revizijo. Prav tako na odločitev ne sme vplivati naročnikovo prepričanje, da so nekatere informacije zaupnega značaja in jih zato ne smejo dajati revizorjem, saj je v samem zakonu o revidiranju, natančneje 21. člen 1. odstavek podrobno napisano, da uprava pravne osebe, pri kateri poteka revidiranje, mora pooblaščenim osebam revizijske družbe posredovati vso potrebno dokumentacijo in jim omogočiti vpogled v poslovne knjige, spise in računalniške zapise.

Revizor se prav tako ne sme vključevati v izvršne funkcije⁶ revidiranega podjetja. To je treba zlasti upoštevati, kadar revizor izkoristi svojo pravico po zakonu o revidiranju udeležiti se seje organa upravljanja pravne osebe, pri kateri izvaja revizijo. Razen v izjemnih primerih in kadar naročnik prevzame vso odgovornost za revizorjevo delo, revizor ne sme sodelovati pri pripravi izvernih naročnikovih računovodskih podatkov in evidenc. Revizorjeva neodvisnost pa ni ogrožena, če revizijska družba obdeluje izvirne računovodske podatke in evidence, ki jih je prejela od naročnika, da bi jih vnesla v glavno knjigo ali za druge statistične obdelave, in je v pogodbi z naročnikom nedvoumno določena izključna naročnikova odgovornost za pravilnost in točnost izvernih računovodskih podatkov in evidenc, ki jih je revizor prejel od naročnika (Kodeks poklicne etike zunanjih revizorjev, 1994).

5.3 Kodeks etike MZRS za računovodske strokovnjake

Mednarodno združenje računovodskih strokovnjakov – MZRS (*angleško: The International Federation of Accountants – IFAC*) je na podlagi spoznanj o nalogah računovodske stroke in upoštevanja svoje lastne vloge, ki zajema dajanje napotkov, spodbujanje prizadevanj in pospeševanje usklajevanja, sestavilo mednarodni kodeks etike za računovodske strokovnjake. Ta naj bi služil kot podlaga, na kateri bi temeljile etične zahteve (podrobna pravila, smernice, standardi vedenja...) za računovodske strokovnjake v posameznih državah članicah.

---

⁶ Mišljene so poslovodne funkcije v okviru podjetja, ki je naročnik revizije.

Kodeks je razdeljen na tri dele:

1. del A- velja za vse računovodske strokovnjake,
2. del B- velja samo za samostojne računovodske strokovnjake,
3. del C- velja za zaposlene računovodske strokovnjake in izjemoma tudi za samostojne računovodske strokovnjake.

Kot računovodski strokovnjak je mišljena oseba, ki samostojno poklicno deluje (tudi samostojni posamezniki, osebna družba ali kapitalska družba) ali pa deluje v industriji, v trgovini, na državnem področju ali v izobraževanju ter je včlanjena v organizacijo članico MZRS.

Za samostojnega računovodskega strokovnjaka pa velja vsak družbenik ali oseba na podobnem položaju in vsak zaposlen v enoti delovanja, ki ne glede na funkcijsko razvrstitev opravlja za naročnike različne strokovne storitve (na primer revizijo, davčne storitve ali svetovanje), ter računovodski strokovnjak s poslovodskimi nalogami v enoti delovanja.

Da bi se dosegli nameni računovodske stroke, mora računovodski strokovnjak spoštovati naslednja temeljna načela (Kodeks etike MZRS za računovodske strokovnjake, 2003, str. 64):

- **Neoporečnost**
Računovodski strokovnjak mora biti pri opravljanju strokovnih storitev odkrit in pošten.
- **Nepriistranskost**
Računovodski strokovnjak mora biti pravičen in ne sme dovoliti, da bi predsodki ali pristranskost, nasprotje interesov ali vplivi drugih ogrozili nepristranskost.
- **Strokovna usposobljenost in potrebna skrbnost**
Računovodski strokovnjak mora opravljati strokovne storitve s potrebno skrbnostjo, strokovnostjo in prizadevnostjo ter ohranjati znanje in strokovnost na ravni, ki zagotavlja, da se naročniku opravi primerna strokovna storitev, temelječ na najnovejšem razvoju prakse, zakonodaje in tehnike.
- **Zaupnost**
Računovodski strokovnjak mora spoštovati zaupnost informacij, ki jih pridobi pri opravljanju strokovnih storitev, ter jih ne sme uporabiti ali razkriti brez ustreznega in izrecnega pooblastila, razen če obstaja pravna ali poklicna pravica ali dolžnost, da jih razkrije.

- **Poklicu primerno vedenje**

Računovodski strokovnjak mora delovati v skladu z ugledom stroke in se vzdrževati vedenja, ki bi lahko povzročilo nezaupanje vanjo. Obvezno vzdrževati takšno vedenje mora zahtevati organ članice MZRS, ko postavlja etične zahteve in odgovornost računovodskega strokovnjaka do naročnikov, tretjih strank, drugih članov računovodske stroke, osebja, zaposlenih in splošne javnosti.

- **Strokovni standardi**

Računovodski strokovnjak mora opravljati strokovne storitve v skladu z ustreznimi strokovnimi in poklicnimi standardi. Njegova dolžnost je skrbno in strokovno izvajati navodila naročnika, če so skladna z zahtevami po neoporečnosti in nepristranskosti ter pri samostojnem računovodskem strokovnjaku po neodvisnosti. Skladna morajo biti tudi s strokovnimi in poklicnimi standardi, ki jih sprejmejo:

- MZRS (npr. mednarodni standardi revidiranja),
- Odbor za mednarodne računovodske standarde,
- Strokovna organizacija članice ali druga organizacija, ki postavlja pravila,
- ustrezna zakonodaja.

Načelo nepristranskosti zavezuje vsakega računovodskega strokovnjaka, da je pravičen, pošten v razmišljanju in neodvisen od nasprotja interesov. Vendar so temeljna načela v kodeksu splošne narave in niso namenjena za uporabo pri reševanju etičnih problemov računovodskega strokovnjaka v posameznih primerih.

6 Analiza delovanja slovenskih revizijskih družb na področju nerevizijskih storitev

6.1 Splošno

V prvem delu diplomskega dela sem navedel zakonsko opredelitve revidiranja in nerevizijskih storitev, v drugem delu pa obravnavam slovenske revizijske hiše in stanje na področju izvajanja nerevizijskih storitev. Na koncu tega poglavja podajam še analizo prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti v zvezi nerevizijskimi storitvami (matrika PSPN).

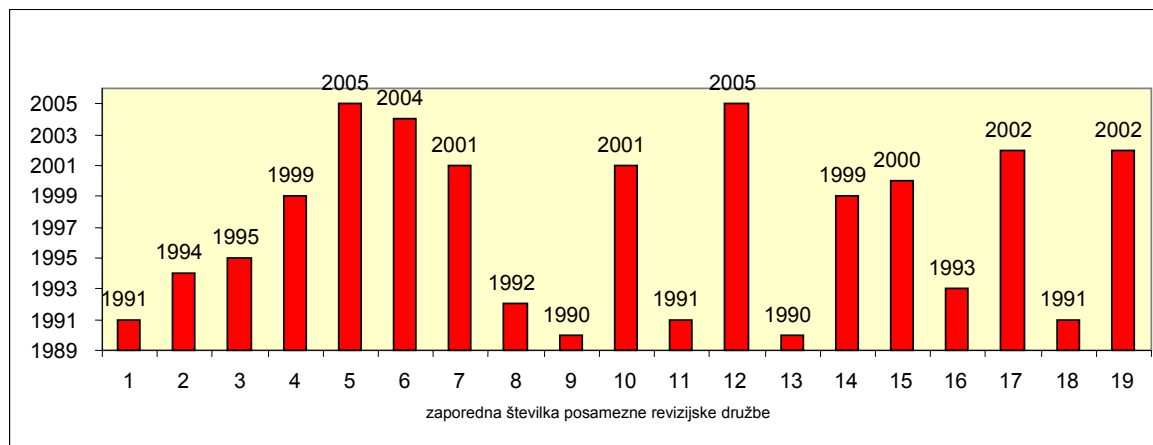
V ta namen sem izdelal anketo, ki sem jo poslal na naslove vseh registriranih revizijskih družb. Register se nahaja na spletni strani inštituta za revizijo in je dostopen vsem. V Slovenskem inštitutu za revizijo je bilo na dan **8. marca 2006** vpisanih v register osemindvajset revizijskih gospodarskih družb.

Anketa se je v osnovi izvajala v elektronski obliki, revizijske družbe pa so imele na voljo tudi klasično pot, saj sem to isto anketo poslal tudi po standardni pošti s priloženo frankirano kuverto. Tako so imele družbe obe možnosti sodelovanja. Odziv žal ni bil najboljši, a je vseeno v anketi sodelovalo devetnajst revizijskih družb, kar pomeni, da je bila udeležba skoraj štirideset odstotna (39,58 %). Na podlagi izsledkov, ki sem jih pridobil z analizo odgovor, sem pripravil zaključke, ki so hkrati potrditev ali zavrnitev tez, zastavljenih v uvodnem delu diplomske naloge. Anketa je prikazana v obliki, kot so jo prejeli in izpolnjevali pooblaščen revizorji oziroma njihovi pooblaščenici in je podana v prilogi diplomskega dela. Sama anketa je bila razdeljena na več sklopov (splošno, podatki o revizijski družbi, področje revidiranja ter dejavnosti, ki jih opravlja posamezna revizijska družba). Identitete revizijskih družb, ki so sodelovale v anketi, ostajajo skrite, saj sem le tako lahko prišel do verodostojnih podatkov.

V prvem delu ankete sem spraševal po letnici ustanovitve posamezne revizijske družbe. Pridobljene podatke sem nato primerjal z nudenjem nerevizijskih storitev v posamezni revizijski družbi (glej sliko 2 na str. 25). S tem sem hotel preučiti ali obstaja kakršnakoli korelacija med letnico ustanovitve posamezne revizijske družbe in ponujanjem nerevizijskih storitev.

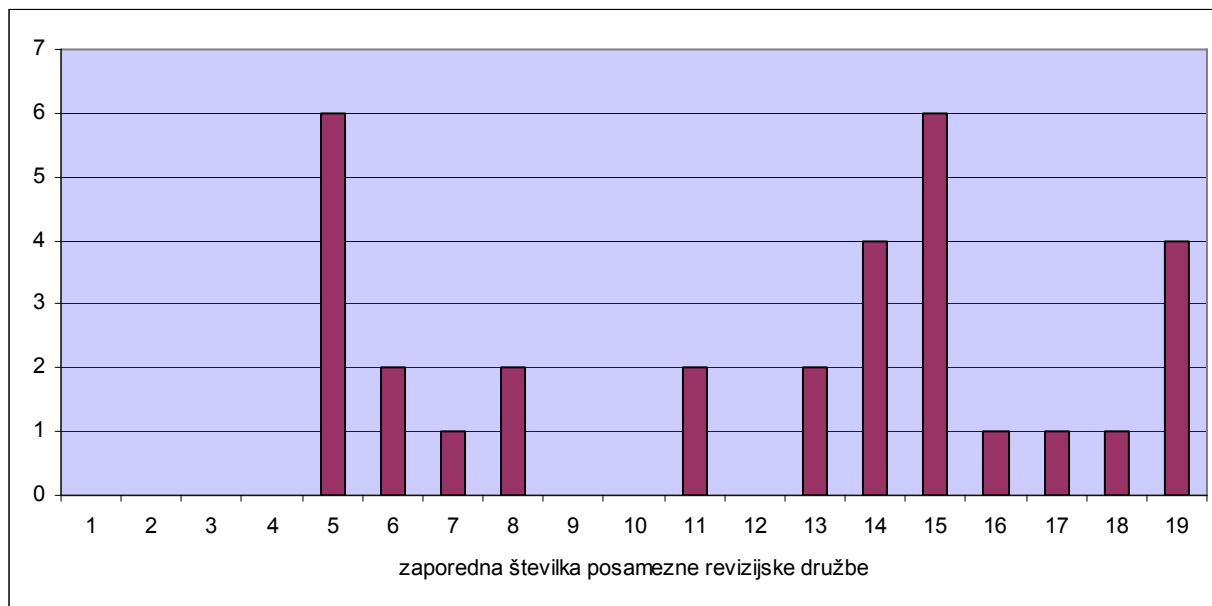
Letnice ustanovitve posameznih revizijskih družb so zelo različne. Segajo od družb, ki so bile ustanovljene v začetku devetdesetih let (leto 1990), do družb, ki so bile ustanovljene konec leta 2005, kar je razvidno iz priloženega grafikona (slika 1).

Slika 1: Leto ustanovitve posamezne revizijske družbe

Vir: Podatki iz ankete.

Slika 2: Število nerevizijskih storitev za posamezno revizijsko družbo

Vir: Podatki iz ankete.

Teza, da revizijske družbe, ki so bile ustanovljene takoj po osamosvojitvi, ponujajo več nerevizijskih storitev, kot družbe, ki so bile ustanovljene v bližnji preteklosti, se je pričakovano izkazala kot nepravilna.

6.2 Podatki o revizijski družbi

V drugem delu ankete, ki je zajemala podatke o posamezni revizijski družbi sem spraševal o:

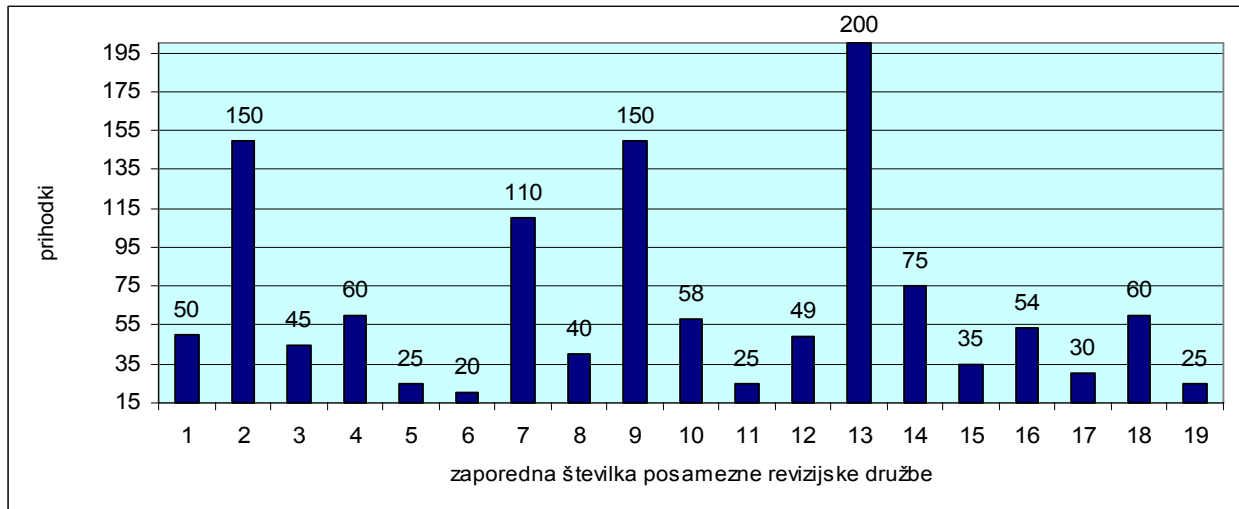
- številu pooblaščenih revizorjev v revizijski družbi
- številu revizorjev v družbi
- številu pomočnikov pri reviziji
- letnih prihodkih posamezne revizijske družbe in
- povprečnem številu družb, ki jih posamezna revizijska družba revidira v enem poslovnem letu.

Povprečno sta zaposlena, v anketiranih revizijskih družbah, ki so sodelovale v anketi, dva pooblaščenca revizorja, eden revizor ter trije pomočniki, ki pomagajo pri reviziji.

Letni prihodki revizijskih družb se gibljejo od dvajset milijonov SIT do dvesto milijonov SIT. Pri tem velja pravilo, da družbe ki so bile ustanovljene v začetku devetdesetih let imajo praviloma

višje prihodke v letu. Zanimivo je dejstvo, da družbe, ki imajo več zaposlenih pooblaščenih revizorjev ne dosežejo višjega prometa na zaposlenega, kot družbe ki imajo enega zaposlenega pooblaščenega revizorja (slika 3).

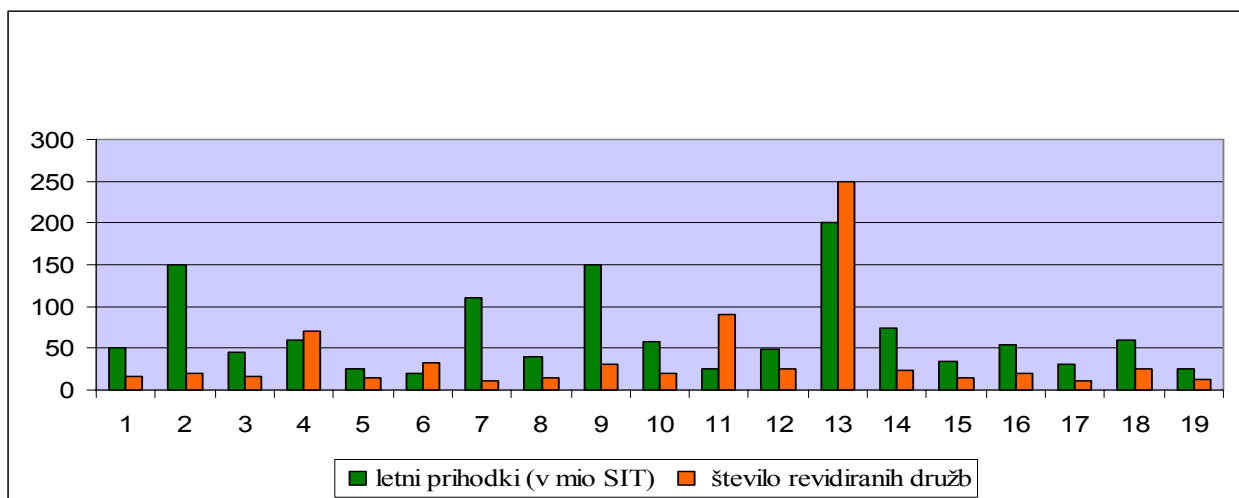
Slika 3: Letni prihodki posamezne revizijske družbe v letu 2005

Vir: Podatki iz ankete.

Sodelujoče revizijske družbe so navedle, da povprečno v enem poslovnem letu revidirajo od devet (tiste najmanjše) do dvestopetdeset družb zavezanih k reviziji. Letni prihodki razen v določeni izjemi, sledi pravilu, da je višji pri tistih družbah, ki povprečno opravijo več revizij v enem poslovnem letu.

Slika 4: Letni prihodki posamezne revizijske družbe ter pripadajoče letno število opravljenih revizij v letu 2005

Vir: Podatki iz ankete.

Teza, da revizijske družbe, ki nudijo največ nerevizijskih storitev, imajo najvišje letne prihodke, drži le delno. Res je, da družbe pod zaporedno številko dve, sedem in devet, ustvarjajo zelo visoke prihodke glede na število revidiranih družb. Vendar revizijska družba pod zaporedno številko trinajst to trditev zavrne. Menim, da v primerih kot je ta, imajo večje revizijske hiše posebno organizacijsko enoto, ki je ločena od tistega dela, ki je namenjen revidiranju računovodskih izkazov in deluje samo na področju nerevizijskih storitev.

6.3 Področje revidiranja

V nadaljnji analizi sem področje revidiranja razdelil glede na vrsto revidirane ustanove (banke, zavarovalnice, hranilnice, javni zavodi, občine ter gospodarske družbe) ter na dejavnost revidiranja (proizvodnja, trgovina, storitve). Tako sem dobil podrobno strukturo področja in dejavnosti revidiranja za vsako revizijsko hišo, ki je sodelovala v anketi.

Tabela 1: Področje revidiranja posamezne revizijske družbe v letu 2005

Področje revidiranja	Število revizij
Banke	1
Zavarovalnice	5
Hranilnice	1
Javni zavodi	99
Občine	17
Zadruge	3
Gospodarske družbe	651

Vir: Podatki iz ankete

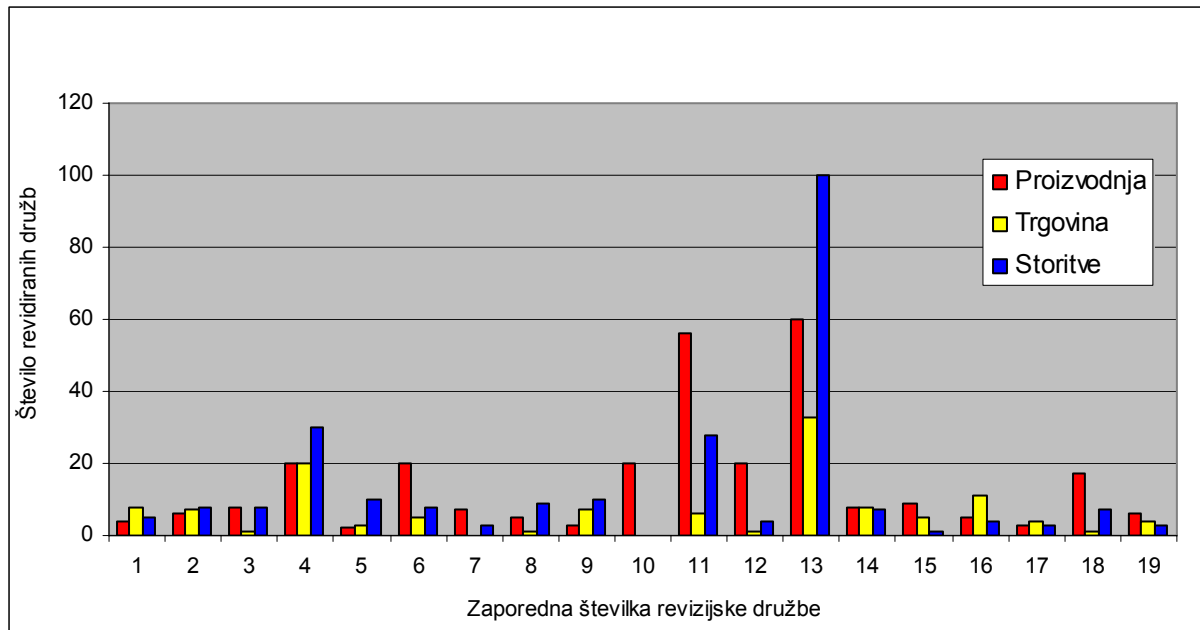
Med anketiranimi revizijskimi družbami le ena izmed njih revidira banko. Prav tako le ena družba revidira hranilnico, medtem ko jih večina revidira (poleg gospodarskih družb) javne zavode.

Devetnajst revizijskih družb, ki so sodelovale v anketi skupaj revidira 651 gospodarskih družb. V povprečju tako ena revizijska družba v enem poslovnem letu revidira 34 gospodarskih družb. Seveda tukaj nastajajo velika odstopanja glede na velikost posamezne revizijske družbe (glej sliko 4).

Področje revidiranja sem tako v nadaljevanju razdelil še glede na dejavnost revidiranja (proizvodnja, trgovina, storitve). Pri večini revizijskih družb je porazdelitev med proizvodnjo, trgovino in storitvami dokaj enakomerna. Razen pri družbah z zaporedno številko šest in deset,

kjer prevladuje proizvodnja. Le pri družbah z zaporedno številko enajst in trinajst, prevladuje dejavnosti revidiranja proizvodnja in storitve, ki nadpovprečno odstopata od revidiranja področja trgovine (glej sliko 5).

Slika 5: Področje revidiranja glede na dejavnost posamezne revizijske družbe v letu 2005

Vir: Podatki iz ankete.

6.4 Dejavnosti, ki jih opravlja revizijska družba

V zadnjem delu ankete sem revizijske družbe, ki so sodelovale v anketi spraševal o dejavnostih, ki so jih opravljalje poleg dejavnosti revidiranja. Isto vprašanje pa se je glasilo tudi za prihodnost, se pravi **ali nameravajo opravljati poleg dejavnosti revidiranja še kakšne druge dejavnosti?**

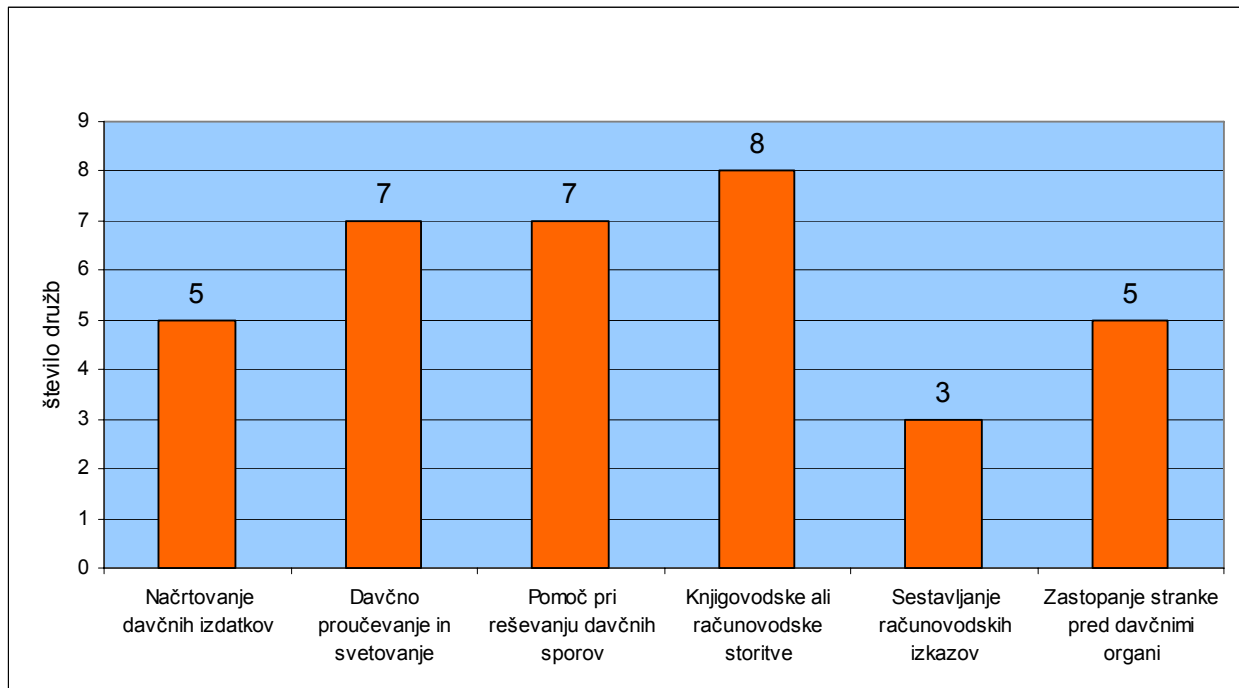
Kot druge dejavnosti sem navedel tiste, ki se najpogosteje opravljajo kot druge oziroma dodatne dejavnosti pri revidiranju posamezne gospodarske družbe zavezane k reviziji. Te so:

- načrtovanje davčnih izdatkov
- davčno proučevanje in svetovanje
- pomoč pri reševanju davčnih sporov
- knjigovodske in računovodske storitve
- sestavljanje računovodskih izkazov
- zastopanje stranke pred davčnimi organi

Najpogostejša nerevizijske storitve so bile knjigovodske ali računovodske storitve, saj je kar devet od devetnajstih revizijskih družb nudilo te storitve svojim strankam zavezanih k reviziji. Sledilo je davčno proučevanje in svetovanje (osem od devetnajstih družb) ter pomoč pri reševanju davčnih sporov, te storitve je nudilo sedem od devetnajstih revizijskih družb. Za podrobnejšo analizo glej sliko 6.

Slika 6: Dejavnosti, ki so jih opravljale revizijske družbe v preteklosti, poleg dejavnosti revidiranja

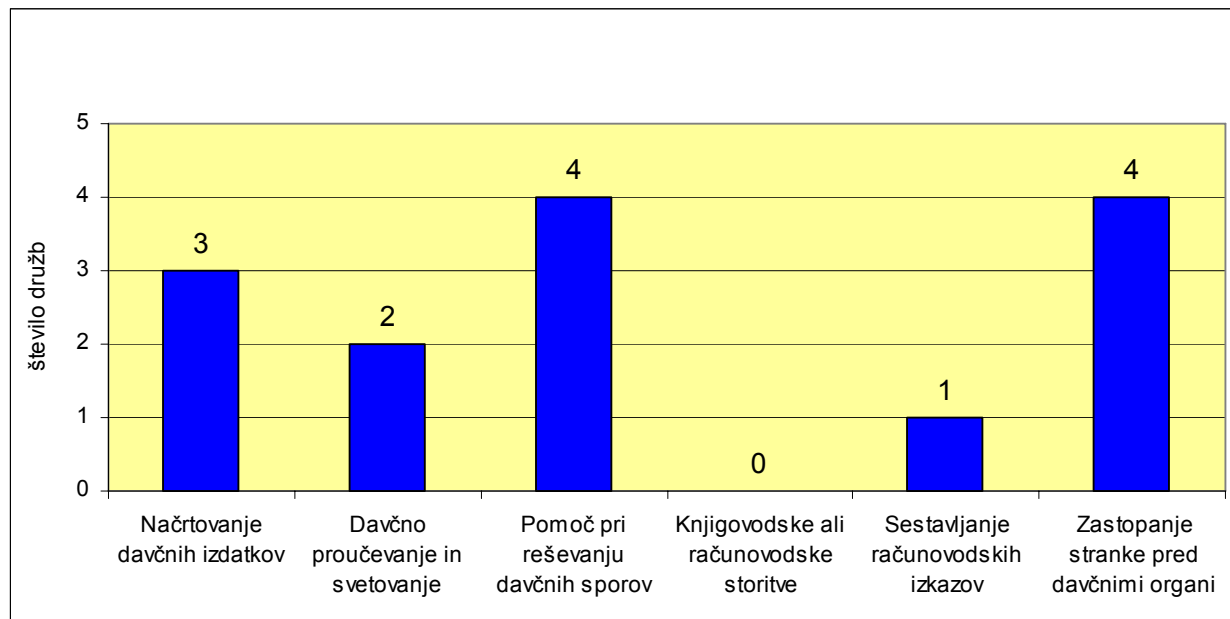

Vir: Podatki iz ankete.

Gornja slika velja za čas do leta 2006, saj je anketa vsebovala podobno vprašanje, le da se je nanašalo na prihodnost. Predstavnike revizijskih družb sem prosil naj ocenijo katere nerevizijske storitve bodo v prihodnosti opravljali poleg dejavnosti revidiranja. Rezultati se pričakovano razlikujejo glede na preteklost, kar je zelo vzpodbudno.

V letu 2006 bo tako najpogostejša nerevizijska storitev, pri tistih revizijskih družbah, ki so sodelovale v anketi, pomoč pri reševanju davčnih sporov (vsaj pet od devetnajstih revizijskih družb namerava omenjeno storitev opravljati poleg dejavnosti revidiranja). Prav tako bo možno, pri vsaj štirih revizijskih družbah, zaprositi poleg standardnega revidiranja še za nerevizijski storitvi kot sta načrtovanje davčnih izdatkov ter, zastopanje strank pred davčnimi organi. Za podrobnejšo analizo glej sliko 7.

Slika 7: Dejavnosti, ki jih bodo opravljale revizijske družbe, poleg dejavnosti revidiranja v letu 2006

Vir: Podatki iz ankete.

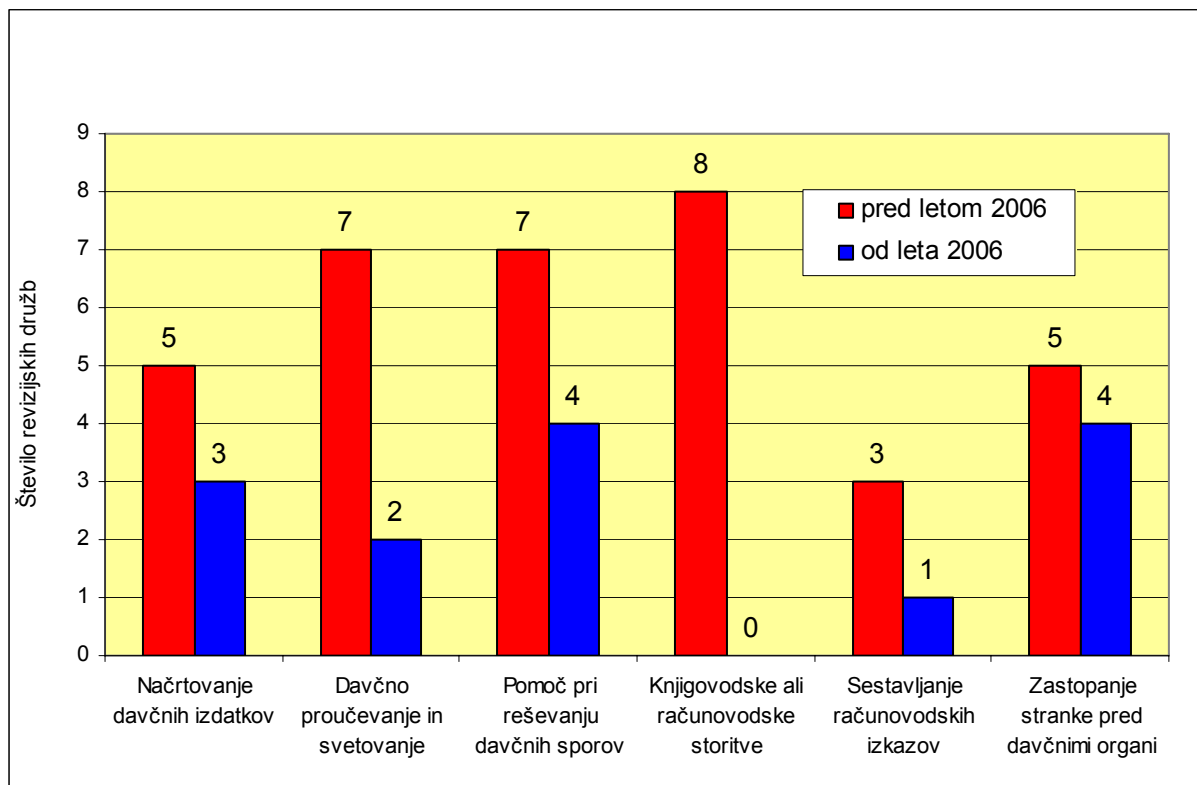
Neposredna primerjava med obema grafikonomama nam pokaže, da se vsesplošna osveščenost, glede opravljanja nerevizijskih storitev, občutno izboljšuje. Skoraj vsaka druga revizijska hiša, ki je sodelovala v anketi, je v preteklosti ponujala različne nerevizijske storitve, kot so na primer knjigovodske ali računovodske storitve. To sta bili daleč najpogostejši nerevizijski storitvi, tesno za tema storitvama sta sledili davčno proučevanje in svetovanje ter pomoč pri reševanju davčnih sporov.

Sodeč po moji anketi bo v letu 2006 moč zaznati upad knjigovodskih in računovodskih storitev. Znižalo se bo tudi davčno proučevanje in svetovanje (iz osem revizijskih družb na dve v letu 2006), medtem ko načrtovanje davčnih izdatkov, pomoč pri reševanju davčnih sporov ter zastopanje stranke pred davčnimi organi, bo le za malenkost upadlo. Za podrobnejšo analizo glej sliki 6 in 7.

Zanimivo in hkrati pričakovano dejstvo je, da so najpogostejše ponudnice nerevizijskih storitev praviloma večje revizijske družbe, ki povečini revidirajo gospodarske družbe, ki so po zakonu zavezane k reviziji. Odgovor na to lahko ponovno iščemo v dejstvu, da večje revizijske hiše, ki nudijo dodatne storitve poleg revidiranja računovodskih izkazov, so tako velike, da lahko ponudijo nerevizijske storitve v popolnoma ločeni organizacijski enoti, ki se ukvarja izključno s tovrstnimi storitvami. Manjše revizijske družbe pa ob upoštevanju načel neodvisnosti tega preprosto ne zmorejo.

A glede na to, da je konkurenca med revizijskimi hišami v Sloveniji razmeroma velika, menim, da so nekatere revizijske hiše v to preprosto prisiljene in ponujajo nerevizijske storitve ob vprašljivem upoštevanju načel neodvisnosti. Kajti konkurenca se ponavadi ravna po načelu, če tega ne boste naredili vi, bomo angažirali kakšno drugo revizijsko družbo, ki bo to naredila namesto vas. Za podrobnejšo analizo glej sliko 8.

Slika 8: Primerjava pred letom 2006 in po letu 2006 v ponujanju nerevizijskih storitev

Vir: Podatki iz ankete.

Vseeno menim, da je ne glede na stanje, ki so ga pokazali rezultati moje ankete, v Sloveniji še vedno odprto vprašanje neodvisnosti. Kako povečati neodvisnost revizorjev pri njihovem delu so raziskovali tudi drugi avtorji (Polda). Kot eden izmed načinov okrepitve je povečanje vloge revizijskih odborov⁷ v podjetju.

Vsak avtor opredeljuje revizijski odbor malo drugače, najbolj splošno opredelitev pa najdemo v ameriškem zakonu Sarbanes-Oxley. Revizijski odbor opredeljuje kot odbor oziroma organ,

⁷ Mišljena je revizijska komisija.

ustanovljen s strani upravnega odbora z namenom nadzora nad računovodskim poročanjem⁸ družbe in revizije računovodskih izkazov (Zakon Sarbanes-Oxley, 2006). Dunn (1991, str. 30) poudarja, da je revizijski odbor, odbor upravnega odbora, sestavljen iz neizvršilnih ravnateljev. Ustanovljen je z namenom pregleda računovodskih izkazov družbe, uspešnosti sistema notranjih kontrol, izsledkov zakonske revizije in zaradi podajanja predlogov za imenovanje in plačilo zakonskega revizorja.

Slovenska avtorica Duhovnikova (2002, str. 18) v enem izmed svojih člankov opredeljuje revizijski odbor kot odbor nadzornega sveta, dejaven na področju revidiranja, notranjega kontroliranja in računovodskega poročanja. Stališče, ki ga zavzema je, da lahko revizijski odbor predstavlja tudi uspešen mehanizem, s katerim nadzorni svet nadzira poslovanje družbe. Bratina (2003, str. 1197) dodaja, da revizijski odbor predstavlja pomembno vez med upravo in zakonskim revizorjem.

Vsem opredelitvam je skupna nadzorna funkcija revizijskega odbora z namenom zagotovitve verodostojnega računovodskega poročanja družbe. Prednosti, ki jih je mogoče doseči z ustanovitvijo revizijskega odbora, so odvisne od njegove sestave in načina njegovega delovanja. Temeljne težnje, ki naj bi vodile k ustanovitvi revizijskega odbora, so (Duhovnik, 2002, str. 18):

- izboljšanje podjetniške prakse;
- povečanje učinkovitosti članov nadzornega sveta;
- boljše komuniciranje med nadzornim svetom in zunanjim revizorjem;
- varovanje in povečanje neodvisnosti zunanjih revizorjev;
- boljše komuniciranje med nadzornim svetom in notranjim revizorjem;
- varovanje in povečanje neodvisnosti notranjih revizorjev;
- pomoč revizorjem pri poročanju o resnih pomanjkljivostih pri delovanju vodstva;
- povečanje zaupanja javnosti v verodostojnost in objektivnost računovodskih izkazov.

Do zelo zanimivih zaključkov je prišla avtorica⁹ magistrske naloge z naslovom Vidiki razvoja revizijske stroke v Sloveniji in Evropski uniji. In sicer glede na to, da se storitve revizijske stroke širijo iz osnovnega, zakonsko predpisanega revidiranja računovodskih izkazov, na nerevizijske storitve, to pozitivno vpliva na izide in kakovost revidiranja.

---

⁸ Računovodsko poročanje (*angleško: financial reporting*) zajema poročanje družbe v okviru letnega poročila in medletnih poročanj zunanjim uporabnikom. Letno poročilo, velikih družb (po opredelitvi ZGD) je sestavljeno iz računovodskih izkazov, pojasnil k računovodskim izkazom in poslovnega poročila (Kocbek, 2001, str. 163).

⁹ Avtorica naloge je Klavdija Hribnik, magistra davčne uprave in strokovna sodelavka za revidiranje na Računskem sodišču Republike Slovenije.

Po mnenju avtorice je zelo pomembnega in tehtnega razmisleka vreden vidik razvoja revizijske dejavnosti¹⁰ na področje tako imenovanih nerevizijskih storitev. Ta področja so davčno, poslovno in druga svetovanja, ki presegajo okvirje osnovne dejavnosti revidiranja računovodskih izkazov. Vendar razvoj v tej smeri prinaša mnoge pasti in zahteva veliko mero odličnosti v smislu ohranjanja neodvisnosti, neoporečnosti in drugih etičnih načel revizijskega dela (Hribernik, 2006, str. 9).

Prav tako meni, da je prva stopnja svetovalnega dela opravljena že z revizijo računovodskih izkazov. Iskanje rešitev pri odpravljanju problemov podjetja, izdelava programov za odpravljanje problemov in izvedba programa so zato lahko racionalnejši, pričakovanja glede kakovosti pa zaradi dobrega poznavanja podjetja utemeljeno večja.

Pričakovanje bolj kakovostnega svetovanja se še dodatno utemeljuje z dejstvom, da revizor pogosto deluje v posamezni dejavnosti, zato pozna dobre rešitve, ki so jih uvedli drugi. Prilagoditev splošnih rešitev nekoliko spremenjenim razmeram ne pomeni bistvenega problema. Pričakovanja dejavne pomoči revizorja pri reševanju problemov so zato razumljiva (Hribernik, 2006, str. 9).

Ne smemo pozabiti da se revizijsko in svetovalno delo razlikujeta predvsem glede na cilj in čas. Svetovalčeva pomoč je usmerjena v odpravljanje problemov, ki zmanjšujejo uspešnost poslovanja podjetja ali celo ogrožajo njegov obstoj, cilj revizijskega dela pa je izraziti mnenje o trditvah poslovanja. Če revizor ugotovi pomembne nepravilnosti v poslovanju, o tem obvesti poslovodstvo in s tem je v grobem njegovo delo končano. Nasprotno pa je v svetovalnem delu prepoznavanje problema le prva stopnja delovnega procesa. Tako je časovno revizija usmerjena nazaj v preteklost, svetovanje pa v prihodnost.

Izsledki raziskave, ki jo je opravila Hribernikova so pokazali, da se anketiranci strinjajo, da lahko revizijske družbe poleg revizijskih storitev opravljajo tudi nerevizijske storitve, tako imenovane storitve svetovanja. Razlogi za širjenje revizijske dejavnosti so predvsem v tem, da se družba z eno samo dejavnostjo težje prilagaja spremembam zakonodaje v zvezi z obveznim revidiranjem in dobro je da se ukvarja še s čem drugim.

Vendar je treba dosledno zagotoviti, da poteka svetovalna dejavnost v popolnoma ločeni organizacijski enoti in ob strogem upoštevanju pravil neodvisnosti. To dokazuje tudi teza v moji anketi, **da večje revizijske družbe nudijo več nerevizijskih storitev, saj imajo več zaposlencev, ki lahko opravljajo nerevizijske storitve**, pri tem pa ne trpi osnovna dejavnost revidiranja računovodskih izkazov.

---

¹⁰ Mišljena je revizija gospodarnosti, učinkovitosti in uspešnosti.

7 Analiza opravljanja nerevizijskih storitev v revizijski družbi (analiza SWOT)

V nadaljevanju predstavljam ključne ugotovitve diplomske naloge v okviru analize SWOT¹¹, ki predstavlja prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti opravljanja nerevizijskih storitev v revizijski družbi.

1. Prednosti:

- Revizor podrobno pozna poslovanje naročnika, kar omogoča kakovostno, hitro in racionalno izvedbo nerevizijskih storitev (svetovanja) po konkurenčnih cenah.
- Zunanji uporabniki računovodskih poročil o svetovalnih storitvah vidijo v dejstvu, da je tako storitev opravil revizor, jamstvo za njihovo kakovost, saj revizijski standardi in etična načela, ki jih morajo spoštovati revizorji, dodatno zagotavljajo, da je delo opravljeno nepristransko in na visoki kakovostni ravni.
- Zaradi informacij, ki jih pridobi revizor pri opravljanju nerevizijskih storitev, se posredno izboljšuje kakovost samih revizijskih storitev.

2. Slabosti:

- Lahko pride do navzkrižja interesov, še posebno pri manjših revizijskih družbah, saj te ne bi bile sposobne zagotoviti, da bi nerevizijske storitve potekale v popolnoma ločeni organizacijski enoti.
- Majhen trg, ki je lahko hitro zasičen z nerevizijskimi storitvami, kar lahko posledično vodi do zmanjšanja kakovosti le-teh.
- Globalizacija lahko povzroči prevlado velikih revizijskih družb nad majhnimi, manj razvitimi in s krajšo tradicijo.
- Javnost ne pozna dovolj dobro vloge in pomena revizije v gospodarstvu.¹²

---

¹¹ Strengths, Weaknesses, Opportunities and Threats.

¹² To je mogoče priložnost za Slovenski inštitut za revizijo, da poveča svoje delovanje navzven, v smislu obveščanja širše javnosti o delovanju in izidih delovanja stroke.

3. Priložnosti:

- Uveljavljanje novih svetovalnih poklicev s certifikati (davčno svetovanje, investicijsko svetovanje).
- Poglobitev in razširitev obstoječih nerevizijskih storitev.
- Razvoj informacijskih sistemov, predvsem v smislu olajšanja dela.
- Gospodarski revizorji lahko postanejo pomemben sogovornik državnim revizorjem na vseh stopnjah revizije.
- Državni revizorji bi lahko pri svojem delu upoštevali revizijska poročila gospodarskih revizorjev in se pri tem zanesli na delo gospodarskih revizorjev ter le nadgradili njihova poročila in storitve, tako da se delo ne bi podvajalo.
- Pri izvajanju nerevizijskih storitev bi si lahko gospodarski revizorji medsebojno izmenjevali informacije in rešitve, tako da bi se v končni fazi nerevizijske storitve nadgrajevale.
- Okrepitev sodelovanja med revizijskimi družbami in Davčno upravo Republike Slovenije, tako da bi nastal odnos zaupanja in partnerski odnos, ne pa odnos dveh nasprotujočih si strank ali nadrejenosti in podrejenosti.

4. Nevarnosti:

- Občutno povečalo število revizijskih družb, katerih glavna dejavnost bi bila opravljanje nerevizijskih storitev in pehanje za čim večjimi dobički.
- Večja konkurenca tujih velikih revizijskih družb, predvsem v smislu prevzemanja manjših družb.
- Prevelika finančna odvisnost od posameznega naročnika.
- Negotova neodvisnost revizorjev ob opravljanju sorodnih nerevizijskih storitev.

- Svetovalna dejavnost (nerevizijske storitve) ne poteka v popolnoma ločeni organizacijski enoti znotraj revizijske družbe.
- Zelo velika nevarnost navzkrižja interesov.

8 Predstavitev ureditve revidiranja in nerevizijskih storitev v Nemčiji

V zadnjem delu diplomskega dela skušam s pomočjo gospoda Volkmana, enega izmed ključnih sodelavcev nemške revizijske zbornice (*nemško: Wirtschaftsprüferkammer*), prikazati podobnosti in razlike na področju revidiranja in nerevizijskih storitev med Slovenijo in Nemčijo.

Te razlike se pokažejo tako v sami zakonodaji, ki opredeljuje poklic revizorja, kot tudi v praksi izvajanja poklica. Začnem z zakonsko podlago, med katero spada Zakon o revidiranju, statut nemške revizijske zbornice ter delom Zakona o gospodarskih družbah (*nemško: Handelsgesetzbuch*), ki je del gospodarskega prava in ureja pravne odnose med trgovci. Za tem delom sledijo praktičnimi izsledki.

8.1 Zakon o revidiranju – (*nemško: Die Wirtschaftsprüferordnung*) (WPO)

Die Wirtschaftsprüferordnung (WPO) je temeljen akt, ki opredeljuje delovanje revizijske stroke in samega poklica revizor v Nemčiji in je v veljavi že od 24. julija 1961. V tem času je bil večkrat dopolnjen, nazadnje 27. decembra 2004. Zakon je sestavljen iz petih delov in vsebuje 141 členov. Za diplomsko delo in pa za samo primerjavo s slovensko zakonodajo, sta pomembna 2. in 43. člen (WPO, 2004).

Drugi člen govori o vsebini dejavnosti. Pooblaščen revizor ima poklicno dolžnost, da izvaja revizije v gospodarskih družbah, ki so po zakonu o revidiranju zavezane k reviziji. Svoje ugotovitve, potek izvajanja ter pripombe je dolžan poročati osebam, ki so pooblašcene za to.

Pooblaščen revizor ima pravico oziroma je upravičen, da svojega naročnika poduči o pomembnejših ugotovitvah. Sem sodi **davčno svetovanje ter zastopanje stranke pred davčnimi organi**. Prav tako je upravičen do tega, da:

- z upoštevanjem poklicne etike lahko na gospodarskem področju nastopa kot izvedenec oziroma kot strokovnjak;
- je upravičen do svetovanja in ohranjanje tujega interesa v gospodarskih zadevah;
- mora ohranjati zaupnost v zvezi s pravnimi posli.

Medtem ko drugi člen govori o vsebini dejavnosti, trinštirideseti (43.) člen govori o splošnih poklicnih dolžnostih, ki veljajo za pooblaščenega revizorja.

Pooblaščen revizor mora opravljati svoj poklic neodvisno, vestno, zaupno ter odgovorno. Še posebej mora biti nepristranski pri izdajanju revizijskega poročila.

Pooblaščen revizor se mora vzdržati vsake dejavnosti, ki ni združljiva s poklicem revizor in s samo dejavnostjo revidiranja. Zavedati se mora posebnih poklicnih dolžnosti ter pooblastil, ki jih ima z zakonskimi določili. Takšno vedenje velja tudi izven delovnega časa, saj se mora ves čas obnašati v skladu s poklicno etiko revizorja. Dolžan se je neprestano dodatno izobraževati.

Pooblaščen revizor lahko v sklopu svojega poklica opravlja davčno svetovanje, poslovno svetovanje ter računovodske storitve. Pri tem ne sme prekoračiti svojih pooblastil, ki jih ima kot pooblaščen revizor.

Pooblaščen revizor **ne sme** opravljati:

- 1) dejavnosti kot so prodaja in posredovanje vrednostnih papirjev;
- 2) drugih obrtnih dejavnosti;

Združljivo s poklicem pooblaščenega revizorja je:

- 1) profesionalno izvajanje dejavnosti na področju tehnike,
- 2) dejavnost, kot je poučevanje na raznih ekonomski inštitutih,
- 3) biti predavatelj na univerzitetnih ali visokošolskih ustanovah,
- 4) imeti status uslužbenca na inštitutu za revizijo,
- 5) biti poslovodja evropske gospodarske družbe, katera deluje izključno na socialnem področju,
- 6) sodelovati pri nadaljnjem izobraževanju članov inštituta za revizijo,
- 7) svobodno opravljati dejavnost pisanja in objavljanja raznih strokovnih člankov.

8.2 Statut nemške revizijske zbornice (*nemško: Die Berufssatzung*)

Die Berufssatzung je statut nemškega inštituta za revizijo in govori o pravicah ter dolžnostih pri izvajanju poklica pooblaščenega revizorja. Sprejet je bil 11. junija 1996 ter je nekakšen kodeks poklicne etike v Nemčiji. Za diplomsko delo sta relevantna predvsem 21. člen, ki govori o združljivosti poklica revizorja ter davčnega svetovalca, in 23. člen, ki govori o zastopanju svojih lastnih interesov (Berufssatzung für Wirtschaftsprüfer/ veredigte Buchprüfer – BS WP/vBP, 2006).

Revizor mora v skladu z **21. členom** takoj prenehati z opravljanem svoje dejavnosti, s tem je mišljeno na revizijo gospodarske družbe, če je bilo kršeno pravilo nepristranskosti.

Po statutu nemške revizijske zbornice je **nepristranski nekdo, ki si svoje mnenje ustvari brez vpliva drugih nestrokovnih mnenj**. Nepristranskost se najpogosteje krši zaradi svojih lastnih interesov, samoocenjevanja, zastopanja tujih interesov, ter osebne zaupljivosti.

Kodeks nepristranskosti je lahko kršen tudi s strani:

- osebe, ki je sodelavec ali poslovni partner revizorja,
- osebe, s katero revizor sodeluje na drugem strokovnem področju,
- osebe, ki sodelujejo pri opravljanju revizijskega naročila (veščaki),
- zakonca ali katerega drugega sorodnika,
- podjetja, v katerem je revizor neposredno vpleten.

Pri revizijskih ter računovodskih družbah je lahko utemeljen sum nepristranskosti tudi v primeru, ko so same, njihov zakonski zastopnik ali družbenik, ki je večinski lastnik in ima prevladujoč vpliv, soudeležen pri upravljanju z drugo gospodarsko družbo.

Zaradi prevelikega vpliva naročnika revizije na revizijsko družbo se lahko pojavi posebna nevarnost kršenja kodeksa nepristranskosti. To imenujemo prevelika, predvsem finančna, odvisnost od enega naročnika. Pomembno pa je tudi, da se pred prevzemom naročila in tudi, ko se revizija že izvaja, mora vedno preveriti, ali je morda kršen kodeks nepristranskosti.

Po **23. členu**, ki govori o zastopanju lastnih interesov, se lahko lastni finančni interesi pojavijo ob:

- kapitalskih ali katerih drugih finančnih povezavah med naročnikom revizije ter samim revizorjem,
- preveliki finančni odvisnosti do naročnika revizije,
- terjatvah do naročnika revizije, ki so nastale v preteklih letih sodelovanja; predvsem spadajo sem terjatve iz naslova davčnega in drugega svetovanja,
- zahtevah glede honorarja, če je ta prenizek oziroma neustrezen,
- slabem svetovanju v preteklih letih in po želji prekritja le-tega in
- preteklih pravnih sporih ob različnih denarnih nadomestilih (regres), ki so nastala v preteklih letih sodelovanja z naročnikom.

Zakon o revidiranju (WPO, 2004) opredeljuje delovanje revizijske stroke v Nemčiji. Kodeks poklicne etike (Die Berufssatzung) iz etičnega vidika definira poklic revizor. Das Handelsgesetzbuch pa spada pod Zakon o gospodarskih družbah in podrobno opredeli poklic samostojnega revizorja ter jasno določi pristojnosti revizorja v revidirani družbi.

8.3 Zakon o gospodarskih družbah (*nemško: Das Handelsgesetzbuch*)

Das Handelsgesetzbuch (HGB) je del gospodarskega prava, ki med drugim ureja trgovino v Nemčiji. Sam Handelsgesetzbuch ureja pravne odnose med trgovci in ga tudi imenujejo »posebno privatno pravo trgovcev«. Izdan je bil 10. maja 1897 in stopil v veljavo s 1. januarja 1900. Nazadnje je bil dopolnjen 1. junija 1998. Sestoji iz sedmih delov in ima skupaj 905 členov. Poklic revizorja definirata dva člena. To sta 319. ter 319a. Bolj kot to, da definirata poklic revizorja, podajata jasne meje in določila, do kam seže revizorjevo delo in kaj sme in česa ne sme pri tem narediti (HGB, 1998).

319. člen sestoji iz petih odstavkov, zanimiv je drugi odstavek, saj govori o tem, da mora pooblaščen revizor (*nemško: vereidigter Wirtschaftsprüfer*) takoj prenehati z delom, če obstaja kakršnakoli finančna, poslovna ali osebna povezava med revizorjem in naročnikom. Tukaj gre predvsem za nevarnost pristranskosti.

V tretjem odstavku istega člena pa je izrecno napisano, da mora pooblaščen revizor takoj prenehati z revizijo gospodarske družbe v primeru, da:

- ima bistvene poslovne deleže v revidiranem podjetju ali je kakorkoli drugače finančno povezan z revidiranim podjetjem; kot bistvene se razume, da je vsaj dvajset odstotni lastnik podjetja;
- je zakonski zastopnik, član nadzornega sveta ali delojemalec v revidirani gospodarski družbi. Enako velja za hčerinska podjetja revidiranega podjetja;
- je bil v preteklem letu računovodja v revidirani družbi ali če je aktivno sodeloval pri notranji reviziji;
- je v preteklem letu nudil podjetniško, finančno ali katero koli drugo svetovanje.

Še podrobneje opredeljuje zgoraj naštetih prepovedi **319a člen** in sicer pooblaščen revizor ne sme začeti revizije gospodarske družbe, če:

- je v zadnjih petih letih prejel od naročnika revizije več kot petnajst odstotkov svojih prihodkov. To lahko razumemo kot prepoved prevelike finančne odvisnosti od enega naročnika;
- je v revidiranem obdobju nudil revidirani gospodarski družbi kakršnokoli pravno, davčno ali finančno svetovanje;
- je sodeloval pri vpeljavi novega informacijskega sistema in je ta bistvenega pomena;
- je več kot sedemkrat zapored opravil revizijo podjetja pri revidiranem podjetju; to ne velja, če je od zadnje revizije minilo več kot tri leta.

9 Primerjava ureditve revidiranja in nerevizijskih storitev med Slovenijo in Nemčijo

Pri goli interpretaciji zakonodaje ni veliko razlik med slovensko in nemško zakonodajo, saj je vsa napisana razmeroma razumljivo. Manjše razlike se pojavijo pri samem načinu opravljanja dejavnosti krovnih institucij. Tako so člani nemške revizorske zbornice strokovna podlaga, s pomočjo katere tvorijo metodične temelje revizorske stroke. Pri nas pa je glavna dejavnost Slovenskega inštituta za revizijo raziskovalna, izobraževalna in izdajateljska dejavnost, njegovi člani – pooblaščen revizorji in revizorji pa seveda opravljajo izvajalno (operativno) dejavnost.

Po nemški zakonodaji načelno lahko pooblaščen revizor nudi različna svetovanja, kot so davčna svetovanja ter različna poslovna svetovanja. Prepovedane so zgolj različne obrtne dejavnosti, kot je na primer nakup in prodaja vrednostnih papirjev za svojega klienta.

Podrobnejše branje nemške zakonodaje (HGB) pa razkrije, da pooblaščen revizor ne sme začeti z revizijo gospodarske družbe, če je v revidiranem obdobju nudil kakršnokoli pravno, davčno ali finančno svetovanje. To pomeni da v osnovi lahko nudi tudi druge storitve, vendar strankam, za katere ne opravlja dejavnosti revidiranja.

Tako je določeno v zakonodaji, v praksi pa se pojavljajo različne interpretacije pravkar citirane zakonodaje. V Sloveniji je bila v preteklosti najpogostejša nerevizijska storitev opravljanje knjigovodskih ali računovodskih storitev, saj je kar devet od devetnajstih anketiranih revizijskih družb nudilo te storitve svojim strankam, zavezanih k reviziji. Sledilo je dajanje formalnih davčnih mnenj ter pomoč pri reševanju davčnih sporov.

Sodeč po moji anketi bo v letu 2006 najpogostejša nerevizijska storitev med revizijskimi družbami, ki so sodelovale v anketi, pomoč pri reševanju davčnih sporov. Sledilo bo načrtovanje davčnih izdatkov ter zastopanje strank pred davčnimi organi. Zmotno bi bilo mišljenje, da v bo v letu 2006 prišlo do občutnega preobrata. Vzpodbudno pa je dejstvo, da bodo, sodeč po izvedeni anketi, nerevizijske storitve opravljene v večji meri v skladu z načeli neodvisnosti.

Glede stanja v Nemčiji ne morem podati tako natančnih analiz, kot je to mogoče za Slovenijo. Nemčija je preprosto prevelika, da bi lahko izvedel podobno anketo, kot sem jo v Sloveniji. Na dan 1. januar 2006 je bilo registriranih 2.318 revizijskih družb, ki skupaj zaposlujejo 12.578 pooblaščenih revizorjev.

Po ocenah gospoda Volkmana se v Nemčiji v osnovi dogajajo podobne kršitve kot v Sloveniji. Zgodí se, da se pojavi utemeljen sum, da se nerevizijske storitve ne opravljajo v popolnoma ločeni organizacijski enoti, kar ima lahko za posledico nedosledno upoštevanje načel neodvisnosti. Menim, da je vsesplošna ozaveščenost, da revizor lahko nudi različna svetovanja, vendar le strankam, katerim ne nudi revizijskih storitev, na podobno visoki ravni kot v Sloveniji. Po njegovih ocenah so pogostejše kršitve v zvezi z nedovoljenim trgovanjem z vrednostnimi papirji ter druge kršitve v zvezi z nepristranskostjo.

10 Sklep

Revidiranje računovodskih izkazov lahko opredelimo kot dajanje neodvisnega mnenja o tem, ali računovodski izkazi v vseh pomembnejših pogledih podajo resničen in pošten prikaz finančnega stanja in poslovni izid pravne osebe. Objektivno ovrednotenje dejstev, zaupnost, nepristranskost, primernost in zanesljivost računovodskih informacij so zahteve, ki jih pričakujejo vse interesne skupine. In prav zato je pomembno, da je revizija stroka vredna zaupanja javnosti.

Že dolgo ne velja več, da se revizorjevo delo omeji zgolj na zakonsko revidiranje računovodskih izkazov. Storitve revizijske stroke se iz osnovnega, zakonsko prepisanega revidiranja, širijo na tako imenovane nerevizijske storitve. Vendar razvoj v to smer prinaša mnoge pasti in nevarnosti, ki zahtevajo veliko truda in odgovornosti, da revizor ohranja neodvisnost, neoporečnost in druga etična načela revizijskega dela.

Spornost opravljanja nerevizijskih storitev v revizijski družbi vidim predvsem v tem, da se nerevizijske storitve ne opravljajo v popolnoma ločeni organizacijski enoti. Pri tem pa se pogosto kršijo načela neodvisnosti. Kajti revizor ne sme biti udeležen v revidirani družbi na noben način, ki bi ogrožal njegovo nepristranskost in neodvisnost.

Glede na to, da v Sloveniji med revizijskimi hišami vlada relativno velika konkurenca, so manjše revizijske hiše »prisiljene« ponuditi tudi nerevizijske storitve, pri tem pa ne zadostijo vsem načelom neodvisnosti. Veseli pa dejstvo, da se, sodeč po rezultatih moje ankete, etika in vsesplošna osveščenost revizijskih družb občutno izboljšujeta.

Nazadnje bi poudaril še potrebo po prepoznavnosti dela revizorjev v javnosti in razumevanje vloge revizorjev v širšem gospodarskem prostoru. Le na tak način se lahko revizijska stroka celovito uveljavi in opravlja vlogo varovanja interesa vlagateljev ter drugih posameznikov, ki se opirajo na mnenja revizorjev o pravilnosti poslovanja pravnih oseb.

Literatura

1. Bošković Dragiša: Cena gnilih jabolk. Sobotna priloga Dela, Ljubljana, 3. junij 2006, str. 6.
2. Bratina Borut: Odgovornost za sestavo in razmerja med organi pri sprejemanju letnega poročila delniške družve. Podjetje in delo, Ljubljana, 2003, 6, str. 1197-1211.
3. Duhovnik Meta: Revizijski odbori kot svetovalec nadzornega sveta. Časnik Finance, Ljubljana, 2002, 54, str. 18.
4. Dunn John: Theory And Practise. London : Prentice Hall, 1991. 267 str.
5. Hauptman Lidija: Revizorjeva neodvisnost in kodeks upravljanja in kodeks upravljanja gospodarskih družb. Revizor, Ljubljana 2003, 6, str. 48-66.
6. Hribernik Klavdija Irena: Razvoj revizijske stroke v Sloveniji. Revizor, Ljubljana, 2006, 8, str. 7-14.
7. Kocbek Marijan: Zakon o gospodarskih družbah (vključno z novelo ZGD-F). Ljubljana : GV Založba 2001. 476 str.
8. Koletnik Franc: Raziskovanja in dosežki v reviziji. Maribor : Ekonomsko-poslovna fakulteta, 1996. 132 str.
9. Odar Marjan: Poročanje zunanjim uporabnikom računovodskih informacij. Iks, Ljubljana 2000, 2/3, str. 9-31.
10. Odar Marjan: Revidiranje v javnem interesu in predvidene spremembe 8. direktive Evropske unije ter potrebne spremembe ureditve revidiranja v Sloveniji. Revizor, Ljubljana 2003, 12, str. 11-23.
11. Perner Vili: Podjetnik in revizor – svetovalec. Gospodarski vestnik, Ljubljana, 1993, 1, str. 55-58.
12. Pičman Štefančič Polona, Štefančič Marko: Sarbanes-Oxley Act- vpliv zakonodaje naIT., [URL:

[http://www.genis.si/splet/v2/genis.nsf/0/22da943c58bdc28dc1256e7700401314/\\$FILE/clanek.pdf](http://www.genis.si/splet/v2/genis.nsf/0/22da943c58bdc28dc1256e7700401314/$FILE/clanek.pdf)], 36 str., 13.01.2006.

13. Polda Jana: Neodvisnost revizorja. Diplomsko delo. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 2003. 32 str.
14. Temeljna revizijska načela. Revizor, Ljubljana, 1994, 1, str. 58-62.
15. Turk Ivan: Izobraževanje revizorjev v zahodnem svetu. Revizor, Ljubljana, 1998, 6, str. 16-21.
16. Žager Lajoš: Uporaba analitičnih postopkov pri revidiranju računovodskih izkazov. Revizor, Ljubljana 1995, 4, str. 26-35.

Viri

1. Andersen odpušča 7000 delavcev. [URL: http://24ur.com/bin/article.php?article_id=2006384], 09.04.2002.
2. Berufssatzung für Wirtschaftsprüfer/ veredigte Buchprüfer – BS WP/vBP, [URL: <http://www.wpk.de/pdf/BS-WPvBP.pdf>], 75 str., 04.04.2006.
3. Direktiva 2006/43/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. maj 2006 (Uradni list EU, L. 157).
4. Enrogate. [URL: <http://www.mladina.si/tehdnik/200206/clanek/enron/>], 11.02.2002.
5. Enron kriv za Andersenovo krizo. [URL: http://24ur.com/bin/article.php?article_id=2006428], 14.01.2006
6. Handelsgesetzbuch. [URL: <http://www.handelsgesetzbuch.de/>], 04.04.2006.
7. Kmalu konec primera Enron?. [http://24ur.com/bin/article.php?article_id=3067007], 30.12.2005.

8. Kodeks etike MZRS za računovodske strokovnjake. Revizor, Ljubljana, 2003, 3, str. 55-148.
9. Kodeks poklicne etike zunanjih revizorjev. Revizor, Ljubljana 1994, 1, str. 11-23.
10. Nova pravila poslovanja v ZDA. [URL: http://24ur.com/bin/article.php?article_id=2011508], 16.07.2003.
11. Podjetje Arthur Andersen spoznano za krivega. [URL: http://24ur.com/bin/article.php?article_id=2010003], 15.06.2002.
12. Primer WorldCom. [URL: <http://www.mladina.si/dnevnik/20418>], 27.06.2002.
13. Škandal Parmalat dobiva nove razsežnosti. [URL: http://24ur.com/bin/article.php?article_id=2035621], 02.02.2004.
14. Vpletene tudi banke. [URL: http://24ur.com/bin/article.php?article_id=2034287], 07.01.2004.
15. Wirtschaftsprüferordnung. [URL: www.wpk.de/rechtsvorschriften/rechtsvorschriften.asp], 22.01.2006
16. Zakon o revidiranju. (Uradni list RS, št. 11/01).
17. Zakon Sarbanes-Oxley 2002. [URL: http://www.pcaobus.org/rules/Sarbanes_Oxley_Act_of_2002.pdf], 57 str., 14.01.2006.

Priloga

ANKETA

1. SPLOŠNO

- Polno ime revizijske družbe: _____
- Direktor revizijske družbe: _____
- Leto ustanovitve revizijske družbe: _____

2. PODATKI O REVIZIJSKI DRUŽBI

- Število pooblaščenih revizorjev v družbi: _____
- Število revizorjev v družbi: _____
- Število pomočnikov pri reviziji: _____
- Letni promet družbe (v mio SIT): _____
- Povprečno število družb, ki jih revidirate (v enem poslovnem letu): _____

3. PODROČJE REVIDIRANJA

- Ali revidirate (prosim, da ustrezno označite)...

	Število revizij
Banke	
Zavarovalnice	
Hranilnice	
Javne zavode	
Občine	
Gospodarske družbe	

- Glede na dejavnost revidiranja (samo za gospodarske družbe)

	Proizvodnja	Trgovina	Storitve	Skupaj
Gospodarske družbe				

4. DEJAVNOSTI, KI JIH OPRAVLJA REVIZIJSKA DRUŽBA

- Ali ste v **preteklosti** opravljali poleg dejavnosti revidiranja (za posamezne gospodarske družbe) še dejavnosti kot so (prosim ustrezno označite):

	DA	NE
Načrtovanje davčnih izdatkov		
Dajanje formalnih davčnih mnenj		
Pomoč pri reševanju davčnih sporov		
Knjigovodske ali računovodske storitve		
Sestavljanje računovodskih izkazov		
Zastopanje stranke pred davčnimi organi		

- Ali nameravate opravljati poleg dejavnosti revidiranja (za posamezne gospodarske družbe) še dejavnosti kot so (prosim ustrezno označite):

	DA	NE
Načrtovanje davčnih izdatkov		
Dajanje formalnih davčnih mnenj		
Pomoč pri reševanju davčnih sporov		
Knjigovodske ali računovodske storitve		
Sestavljanje računovodskih izkazov		
Zastopanje stranke pred davčnimi organi		

Za sodelovanje v anketi se najlepše zahvaljujem.

V _____, dne _____